

БЮЛЕТЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Засновник:
Національна асоціація
кредитних спілок України

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №10354 від 06.09.2005 року

Виходить з квітня 2005 року

Передплатний індекс — 94634

Випускаючий
редактор — Оксана Гайдук

Дизайн, макетування
та верстка — Андрій Козинець

Передрук
можливий лише
з посиланням на "Бюлетень
кредитних спілок України"

Національна асоціація
кредитних спілок України

Адреса:
вул. В.Чорновола, 25, 19-ий
поверх, к.49, Київ, 01135
тел./факс: (044) 501-18-75
електронна адреса:
unascu@unascu.org.ua

ЗМІСТ НОМЕРА:

Світова конференція кредитних спілок

Щорічна Конференція Всесвітньої ради кредитних спілок 2

Кредитні спілки у світі

Статистична інформація по показниках кредитних спілок світу 10

Круглий стіл

Круглий стіл з питань кредитної кооперації України 13

Актуальне інтерв'ю

Ігор Ляшок: "Мета асоціацій - приносити користь" 16

Фінансовий аналіз

Аналіз фінансової звітності кредитних спілок -
членів НАКСУ за I півріччя 2011 року 18

З життя кредитних спілок

"Народна скарбниця" дарує незабутнє свято 26

10 років стабільної роботи 31

Поради та рекомендації

Зміна головного бухгалтера в кредитній спілці 34

Охорона праці.

Як це стосується діяльності кредитних спілок 40

Байки від Марічки Зозулі

Про те, як одна податкова бюджет поповнювала 43

20 ЖОВТНЯ - МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Кожен третій четвер жовтня кредитні спілки усього світу відзначають своє професійне свято. 2011 року воно проходить під девізом: "Кредитні спілки будують кращий світ". Це гасло найкращим чином відбиває природу кооперації людей задля допомоги одне одному.

Ще з 1948 року цей день символізує міжнародне визнання позитивного впливу кредитних спілок на усі сфери життя суспільства. Він є слушною нагодою для того, щоб привернути більше уваги до проблем кредитних спілок, які надають фінансову взаємодопомогу співгромадянам. І, звичайно, це добрий привід для проведення кредитними спілками та їх об'єднаннями різноманітних заходів: Дня відкритих дверей, ярмарків, конкурсів, прес-конференцій, випуску радіо-й телепередач, публікацій друкованих ЗМІ, благодійних акцій тощо.

З нагоди свята щиро вітаємо кредитні спілки, їх лідерів та всіх спілчан з міжнародним Днем кредитних спілок!

ЩОРІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ ВСЕСВІТНЬОЇ РАДИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

24-27 липня у м. Глазго (Шотландія) проходила щорічна Конференція Всесвітньої ради кредитних спілок (WOCCU). Учасниками цього головного форуму року в рамках WOCCU стали делегації з 62 країн світу із загальною чисельністю 1 700 представників всіх кредитних спілок світу. Представницькою виглядала неформально об'єднана делегація українських кооператорів. Серед них — Президент Української світової кооперативної Ради (УСКР) Ігор Ляшок, Голова Ради директорів кредитівки «Самопоміч» у м. Чикаго (США) Михайло Кос, Президент «Української кредитової спілки» з м. Торонто (Канада) Тарас Підзамецький та представницька делегація з України у складі 18 осіб. Як відомо, НАКСУ є повноправним членом Всесвітньої Ради кредитних спілок ще з 90-х років. Відповідно, прапор України гордо майорить на Світових

форумах кредитних спілок вже майже 15 років. Цього року його виносила Віце-президент НАКСУ Людмила Кравченко, яка також представляла Україну на офіційних загальних зборах WOCCU.

На Конференції, крім численних презентацій, доповідей та дискусійних панелей відбулись і кадрові зміни. На черговий термін Головою Ради директорів WOCCU був обраний Мануель Рабінес Ріпалда (Перу), який змінив на

цій посаді Баррі Джолетта (США). Після 6-річного перебування на посаді Генерального директора WOCCU пішов на іміратуру Піт Крієр. Новим Генеральним директором WOCCU було обрано Брайана Бренча, який у минулі роки неодноразово відвідував Україну та добре знається на проблемах української кооперації.

Наступна щорічна Конференція WOCCU відбудеться у м. Гданську (Польща), що недалеко від України. Тому є сподівання, що українське представництво на майбутньому форумі буде ще численнішим.

У цьогорічній події світового масштабу взяли участь керівники кредитних спілок — членів НАКСУ. Після повернення їх з Шотландії ми попросили поділитися враженнями з «Бюлетенем кредитних спілок України».

Юрій Ковалев, председатель правления кредитного союза «Кредитсталь», г. Мариуполь:

— Это была юбилейная конференция, т. к. 40 лет назад была создана Всемирная организация кредитных союзов — WOCCU, которая на протяжении всех этих лет активно развивает и распространяет по всему миру принципы и стандарты деятельности кредитных кооперативов, реализует различные проекты и программы, внедряет новые технологии кредитования, взаимодействует с правительствами многих стран по улучшению законодательной и нормативной базы для кредитных союзов.

В этому году в работе конференции приняли участие более 1700 представителей из 60 стран мира.

На протяжении четырех дней участники конференции обменивались опытом работы в условиях финансового кризиса. Выступали представители США, Канады, Великобритании, Ирландии, Польши, Австралии и Афганистана.

Запомнилось очень эмоциональное выступление бывшего премьер-министра Великобритании Гордона Брауна, который подчеркнул, что первый мировой финансовый кризис в условиях глобализации — это результат безответственной деятельности банков, которые в погоне за прибылью забыли о своей ответственности перед вкладчиками. По его мнению, на сегодня банки не обладают главным, что есть в кредитных союзах — доверием людей. В связи с этим он обратил особое внимание на роль и значимость кредитных кооперативов в укреплении доверия общества к финансовым учреждениям.

Были также заслушаны отчеты и проведены выборы органов управления WOCCU. Новым председателем Совета избран Мануэль Рабинес Рипалда (Перу), а Президентом WOCCU —

Брайан Бренч, который сменил Пита Криера, ушедшего на пенсию.

Сегодня во Всемирную организацию кредитных союзов входят представители 97 стран, объединяющих более 52 тысяч кредитных кооперативов, в которых состоит почти 188 млн. пайщиков, а совокупный объем активов составляет свыше 1,460 млрд. американских долларов.

Несмотря на довольно плотный график работы (пленарные заседания, работа в секциях, обмен мнениями с коллегами), нашей делегации удалось совершить несколько ознакомительных экскурсий.

Шотландия — это горы и озера, страна, полная контрастов и противоречий, с удивительной и богатой историей, насыщенной восстаниями и войнами с Англией за независимость.

Современная Шотландия — наиболее автономная из всех стран, составляющих Соединенное Королевство Великобритании и Северной Ирландии. Она имеет собственный парламент, правовую и финансовую системы и государственную церковь.

На территории страны используется три языка: английский (главный), шотландский гэльский и англо-шотландский.

Самобытный колорит Шотландии придают ее традиции, атрибуты и символы: волынка, чертополох (изображен на денежных купюрах), килт (мужская клетчатая юбка), виски (скотч) и изделия из шерсти. Покровителем Шотландии считается Апостол Андрей (как и Украины). Национальный флаг — Андреевский: белый диагональный крест на голубом фоне. Национальный девиз: «Никто не тронет меня без наказания».

Благодаря теплому атлантическому течению Гольфстрим климат в Шотландии умеренный океанический. Население страны — 5,22 млн. человек. Шотландцы составляют 88 %.

Столица Шотландии г. Эдинбург — величес-

твенный и древний город, увенчанный замком — Холирудским дворцом (навсегда связанным с именем Марии Стюарт) — официальной резиденцией Британской Королевы.

Практически каждому человеку известны имена великих шотландцев, таких как Вальтер Скотт, Артур Конан Дойл, Льюис Стивенсон, Робин Гуд, Роберт Брюс, Шон Коннери.

В Эдинбургском университете, основанном в 1583 году (кстати, с ним мы знакомы по фильму о Гарри Поттере), читал лекции Адам Смит, экономическая теория которого о свободе передвижения денег, товаров, капитала и труда легла в основу политической экономии.

Кстати, Шотландии принадлежит идея водяных знаков на банкнотах.

В 1872 году в стране было введено обязатель-

ное посещение школы. В настоящий момент медицина и образование, в т.ч. в университетах (в отличие от Англии), бесплатное.

Сегодня Шотландия занимает твердые позиции в электронной промышленности, создании компьютерного оборудования, так и программного обеспечения (здесь сосредоточено 7 % мирового производства), а также является шестым по счету центром в Европе по управлению акционерным капиталом.

Традиционные отрасли промышленности (сталелитейная, угольная и кораблестроение) практически прекратили свое существование.

Нефть, найденная в Северном море, сделала Шотландию энергонезависимой страной, и это дает ей возможность экспортировать энергоносители в соседние страны.

Тамара Бетева, председатель правления кредитного союза «Центральный», г. Днепропетровск:

— В приглашении Всемирной организации кредитных союзов принять участие во всемирной конференции в г. Глазго (Шотландия) было выделено пять причин ее посещения. В том числе, одна из них в дословном переводе звучит как «обновить свою страсть и приверженность к возможностям и преимуществам, которые могут создать кредитные союзы». Именно так я бы сформулировала цель моего участия в этом грандиозном мероприятии. Было интересно узнать, как оценивают политики и лидеры кредитного движения его проблемы и перспективы.

Большое впечатление на меня произвело выступление бывшего премьер-министра Великобритании Гордона Брауна, высоко оценивше-

го роль кредитных союзов, «которые не только выстояли в условиях кризиса, еще больше укрепили свой главный ресурс — доверие, но и привнесли мораль в финансовые отношения».

«Объединимся, чтобы уверенно смотреть в бу-

дущее!» — так определил девиз кредитных союзов Великобритании выступающий. Он отметил, что за 10 лет активы КС были удвоены, что, безусловно, укрепило финансовую систему и внесло большой вклад в развитие местной экономики. Именно в Шотландии (наиболее автономной из всех стран, входящих в состав Соединенного Королевства Великобритании, обладающей собственным парламентом, правовой системой и т. п.), успешно развивается кредитное движение. Кстати, в Глазго сосредоточено наибольшее количество кредитных союзов, в том числе и формирующих свою базу членства в различных профессиональных объединениях: транспортных предприятиях, учебных заведениях и т.д. И неважно, крупные они или очень маленькие, — они звенья одной хорошо отлаженной системы.

Также господин Браун много говорил о международном разделении труда и расширении мировой торговли, которые приведут к росту потребления, особенно в таких регионах как Азия, Африка, Россия. В то же время, прогнозируемая рецессия мировой экономики усилит такие явления как неравенство и безработица. В таких условиях именно идея финансовой кооперации приведет к успеху. По словам экс-премьера, кредитные союзы, пропагандируя идею доверия к финансовой системе, будут способствовать сохранению и укреплению среднего класса. Кредитные союзы — это воплощение таких важных понятий как доверие, сотрудничество и этическое поведение.

Особое внимание выступающий обратил на внедрение новых технологий, и при этом посоветовал «не потерять принципы, по которым работают кредитные союзы: партнерство и доверие».

В процессе выступления была выделена как очень важная проблема регулирования — оно недоучитывает преимущества кредитных сою-

зов. С целью разрешения этой проблемы в настоящее время в Англии готовятся изменения в законодательную базу, регулирующую деятельность кредитных союзов. «Это поможет двигаться вперед!» — подчеркнул г-н Браун.

Не менее интересным было выступление президента WOCCU Брайана Бренча. Особенно в оценке ситуаций, сложившихся в кредитном движении разных стран. В частности, он подчеркнул, что здесь многое зависит от регулятора и законодателей. Повышение квалификации регулятора и информированности законодателей с целью принятия важных решений и лоббирование закона «от лица» кредитных союзов является необходимым условием успешной деятельности. Президент WOCCU отметил, что кредитные союзы имеют свою философию: «Служить людям», и ее надо беречь и развивать — в этом основа успеха.

Я думаю, что украинским кредитным союзам стоит к этому прислушаться. Ведь у нас стандарты деятельности, не говоря уже о философии, практически не прописаны ни в одном законодательном акте (разве что вскользь упоминаются в концепции развития времен премьер-министра Еханурова). И, при отсутствии таких стандартов, которые, кстати, не допустили бы преступных злоупотреблений в деятельности некоторых «лучших кредитных союзов», постоянно делаются попытки внесения изменений в законодательство, не имеющих ничего общего с деятельностью финансовой кооперации.

По словам г-на Бренча, в настоящее время кредитные союзы не только помогают восстанавливать местную экономику, но, что особенно важно, поддерживать и развивать социальную сферу. Сегодня это необходимо, в первую очередь, малообеспеченным слоям населения.

Також був отмечен позитивний опыт развития кредитного движения таких стран:

- Бразилия — создание единого финансового центра.
- Польша — организация работы под одним брендом.
- Панама (некоторые страны Африки) — реализация проектов по обучению с целью повышения информированности законодателей.
- Австралия — внедрение первой в мировой практике кредитного движения маркетинговой программы.

Выступающий отметил два момента, которые должны присутствовать в работе кредитных союзов сегодня:

- повышение конкурентоспособности через сотрудничество;
- переход на новые технологии.

В качестве примера были проведены расчетные операции посредством мобильного телефона.

В завершение выступления Брайан Бренч обратился к лидерам кооперативного движения с напутствием «всегда проявлять твердость и следовать нашим идеям и философии!».

Шотландия меня очаровала изумительно красивой природой, захватывающей многовековой историей, уникально дружелюбными людьми. И удивила, например, частотой применения слова «бесплатно». Бесплатное обучение, лечение, посещение публичных библиотек (включая пользование Интернетом), музеев (собраний мировых художественных шедевров), спортивных площадок и многого другого.

Небольшая страна, насчитывающая всего лишь 5 миллионов жителей, Шотландия, имея автономию в составе Великобритании, смогла реализовать на основе собственных законов, парламента значимые для страны проекты:

- бесплатное обучение: начальное, среднее и высшее. В Шотландии 10 крупных университетов, а стипендия студентам начисляется в зависимости от материального уровня семьи;
- бесплатное медицинское обслуживание наряду с активным развитием научных медицинских центров;
- соблюдение принципа социальной справедливости, в том числе и в части использования материальных благ представителями власти.

Шотландия — это красиво, интересно, вкусно и комфортно! Сюда обязательно хочется вернуться!

Валентина Чумакова, голова правління кредитної спілки «Світовид», м. Первомайськ Миколаївської області:

— Конференція Всесвітньої Ради кредитних спілок, що цього року проходила в шотландському місті Глазго з 23 по 27 липня, справила незабутнє враження. Цьому сприяло, окрім іншого, те, що, всупереч прогнозованим дощам, була сонячна, але не спекотна погода, що дало змогу ознайомитися і з історичними пам'ятками країни.

Тими днями, крім звичайних програм, семінарів, сесій і спілкування з лідерами кредитного руху, святкувалося і 40-річчя Всесвітньої Ради кредитних спілок.

Мені добре запам'ятався виступ колишнього прем'єр-міністра Великобританії Гордона Брауна. Вразило те, що доповідач в своєму блискучому виступі відмітив не тільки значну роль кредитних спілок на сьогоднішньому історичному етапі, але і необхідність збільшення їх впливу на навколишній світ. Зокрема, було зазначено, що кредитні спілки придали людське обличчя банківській справі. Також пан Браун підкреслив, що треба зробити все можливе, щоб законодавство, яке обмежує можливості кредитних спілок, було змінено у бік сприяння їх найбільш повної та ефективної діяльності.

Дуже хочеться, щоб український законотво-

рець, а також наш безпосередній регулятор оцінили соціальну роль кредитних спілок в суспільстві і стали такими ж палкими прихильниками нашого кооперативного руху.

Володимир Коломацький, голова правління кредитної спілки «Агро-Кредит», м. Старобільськ Луганської області:

— На такому масштабному заході світового рівня я був присутній уперше. На цьогорічній світовій конференції кредитних спілок перш за все хотів дізнатися, як розвивається кредитний рух в інших країнах світу, адже членами WOCCU є представники 97 держав. Найбільше мене вразив урочистий парад прапорів під час відкриття конференції у супроводі Національного оркестру Шотландії. Також надовго залишаться у пам'яті виступи лідерів світової кооперації. Дуже вразив виступ представника руху кредитних спілок Афганістану. У своїй доповіді він підкреслював підтримку кооперативного руху владою Афганістану, проте вона аж надто нагадувала стосунки українських кредитних спілок з державними органами. А українським делегаціям, на мою думку, взагалі нічого було сказати, адже перед самим від'їздом до Шотландії керівництво вітчизняного державного регулятора опинилося за ґратами. І якщо раніше Україну визначали як державу, що стрімко розвивається, зважаючи на збільшення кількості кредитних спілок, їх активів, ріст членства, то на сьогоднішній день ми «відкотилися» на багато років назад.

Рівень організації конференції був дуже високим, на форум прибула величезна кількість учасників з різних країн, і у кожного — своя культура, свої звичаї.

До цієї поїздки я, виявляється, дуже мало знав про Шотландію. Взагалі, шотландці — дуже гордий і чесний народ, ці якості у них закладено на генетичному рівні. Ця автономія має з Великою Британією, до складу якої вона входить, лише три спільні речі: королеву, прапор і податок на утримання армії. Усе інше — законодавство, валюта, економіка, система освіти, медицина, енергетика — власне. Освіта, медицина безкоштовні. Прикро, але склалося враження, що Україні ніколи не вдасться досягти рівня розвитку Шотландії, де вертикаль влади будується знизу догори, на противагу вітчизняній.

ІСТОРІЯ ФЕНВІКСЬКИХ ТКАЧІВ

Історія кооперації в Шотландії розпочалася декілька століть тому, відколи із розвитком економіки стало зрозуміло, що працювати і рухатися до достатку простіше гуртом, а не поодинці. Тим більше для жителів країни, яка віками піддавалася утискам, виборюючи своє право на самовизначення. І цей шлях був настільки складним і пригодницьким, що сучасні нащадки перших кооператорів Шотландії переповідають і описують цю легендарну історію у численних книгах.

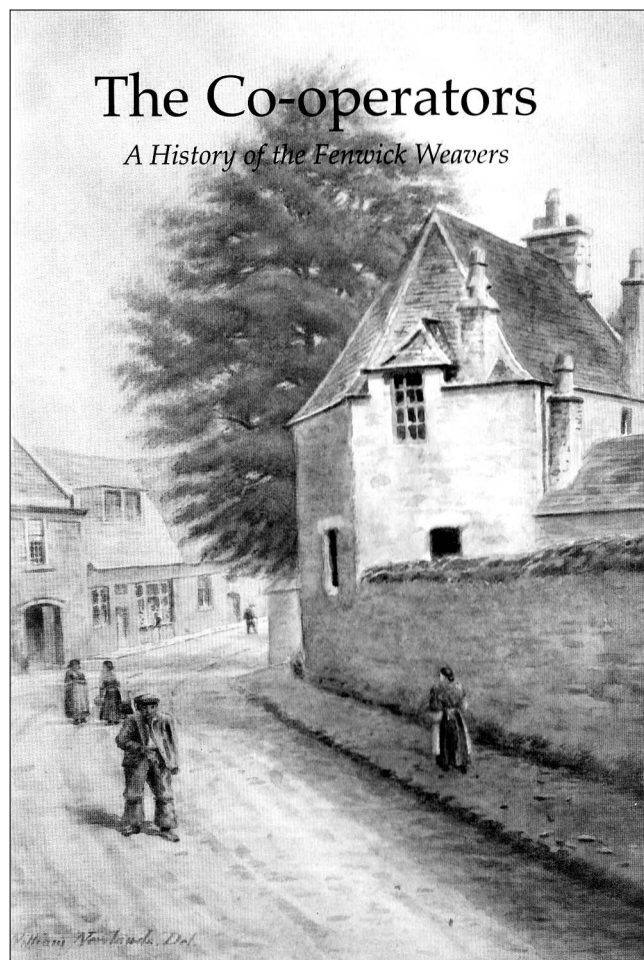
Стиль, у якому написані такі книги, видається казковим. Тобто таким, яким розповідають казки. Це виглядає трохи дивно, адже це книги для дорослих. Однак, прочитавши одну з таких книжок — «The co-operators. A History of the Fenwick Weavers» («Кооператори. Історія фенвікських ткачів»), було важко стриматися, щоб не спробувати донести цю історію та її настрої до шановних читачів «Бюлетеня кредитних спілок України».

Отже, почнемо.

У сиву давнину, 1761 року, на теренах Шотландії, у Фенвіку — маленькому містечку у Північному Ейрширі, розташованому по дорозі від Глазго до Ейру, було, можливо, вперше і успішно, реалізовано кооперативну ідею — утворилося Товариство фенвікських ткачів.

То були часи тиранії з боку землевласників та аристократії Шотландії, коли, після нещодавнього проголошеного акту про Об'єднання та нестабільного періоду Якобітів, центральний уряд не мав реальних важелів контролю, і шотландська верхівка робила все, що їй заманеться.

Ідея об'єднання нижчих класів з метою поліпшення свого становища та контролю за власним майбутнім у той час була просто неймовірною, та й тогочасне законодавство максимально обмежувало реалізацію цієї ідеї. Втім, фенвік-

ські ткачі, підбурювані духом першопрохідців, вирішили створити товариство для допомоги один одному та всім навколо себе. Ціллю цього об'єднання було створення кращих стандартів життя та забезпечення світлого майбутнього через взаємокооперацію. Це було непростим завданням. За легендою, з 1758 по 1760 роки ткачі зустрічалися на місцевій водокачці й дискутували про шляхи досягнення своєї мети. І все це — під вартою дозорних, які були виставлені на всіх прилеглих дорогах. Однак, незважаючи на охоронні пости, надовго затримуватися і дискутувати біля водокачки, хоча й під приводом набрати води, було небезпечно. Нарешті, у березні 1761 року вони дійшли згоди щодо змісту статуту.

14 березня 1761 року ткачі зібралися разом у фенвікській церкві і підписали цей документ. Що ж стосується місця підписання, то його обрали дарма — якби майбутніх кооператорів

переслідували, церква надала б їм притулок.

Статут був першим документом для нижчих класів, в якому люди висловили згоду скооперуватися разом для блага кожного.

Для тих, хто не вірить у правдивість цієї історії, доказом слугують оригінальні документи, записи, протоколи і сам статут, які збереглися і захоплюють своєю давниною та чіткістю викладу. Зокрема, статут розкриває декілька ключових принципів, якими має керуватися Товариство у своїй діяльності. Ці принципи включають чесність, вірність один одному, справедливе ціноутворення, прийняття рішень більшістю голосів, регулярність внесків до фонду бідняків та адміністративні платежі до товариства у розмірі два шилінга і шість пенсів для їх подальшого використання на потреби товариства та допомогу людям. Хіба не дивно, що і через 250 років ці принципи залишаються основою сучасного кооперативного руху, є його орієнтиром та індикатором у виборі шляхів подальшого розвитку?

Парламент ткачів у Фенвіку

Через вісім років після історичного підписання статуту, 9 листопада 1769 року, членами Товариства було укладено Резолюцію, згідно з якою було передбачено створення фондів Товариства. Такі фонди використовувалися на цілі оптової закупівлі харчів для подальшого їх продажу як членам, так і не членам Товариства, із наданням, однак, членам Товариства привілею у вигляді можливості отримання продуктів харчування у кредит строком до чотирьох тижнів. Саме у такий спосіб вперше було реалізовано ідею кооперативного кредитування, а наявні записи щодо тогочасних операцій Товариства свідчать не тільки про надання коштів на визначений строк, але й під фіксовану процентну ставку. Отже, і в цьому аспекті Товариство фенвікських ткачів стало піонером.

Ось такою є історія створення Товариства фенвікських ткачів, яке відзначило у цьому році 250-ту річницю свого заснування. І, дивлячись із сучасного нашої країни у минуле іншої, в черговий раз розумієш, що кооперація в цілому, і кредитна зокрема, навіть якщо вона починається у дуже незможній країні, у вкрай несприятливих умовах і з кредитів на харчі, має майбутнє на віки.

Людмила Кравченко за мотивами книги «The co-operators, A History of the Fenwick Weavers», написаної Джоном МакФадзенем та дослідником Джоном Смітом

**Кооперативи:
Достаток усім -
благо для
кожного**

food | bank | travel | insurance | pharmacy | funeralcare | legal services www.co-operative.coop

СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ ПО ПОКАЗНИКАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК СВІТУ

(За даними ВРКС станом на 01.01.2011 (в доларах США))

АФРИКА							
ЧЛЕНИ ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення *	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи
Гана	422	314,963	2.1%	113,751,191	74,204,833	14,381,946	136,829,229
Камерун	212	341,105	3.1%	214,515,040	139,925,588	10,826,551	247,195,681
Кенія	4,020	3,918,490	17.3%	2,794,431,047	3,245,333,881	215,194,040	3,703,506,074
Малаві	53	119,243	1.4%	16,147,927	16,274,373	2,620,689	22,182,952
Південно-Африканська Республіка (b)	31	20,012	0.1%	15,308,275	11,395,054	1,035,942	16,548,317
Сейшельські острови	1	11,525	18.2%	10,076,043	8,356,156	1,095,345	11,804,133
ВСЬОГО по членах	4,739	4,725,338	5.3%	3,164,229,523	3,495,489,884	245,154,513	4,138,066,386
Інші країни							
Бенін (a)	30	1,454,187	29.6%	101,769,971	74,910,157	н.д.	н.д.
Буркіна-Фасо (a)	69	1,624,568	18.8%	188,831,859	158,655,225	н.д.	н.д.
Гамбія	61	40,546	4.0%	10,592,408	8,201,157	н.д.	10,826,909
Гвінея-Бісау (a)	18	21,985	2.4%	614,963	418,208	н.д.	н.д.
Ефіопія	4,337	268,422	0.6%	20,459,416	17,644,214	722,630	38,826,260
Замбія	26	2,050	0.3%	6,384,226	5,546,950	515,971	н.д.
Зімбабве	53	90,000	1.4%	840,000	900,000	650,000	2,700,000
Кот-д'Івуар (a)	72	2,103,012	17.1%	198,747,439	57,962,088	н.д.	н.д.
Лесото	51	51,685	4.4%	8,138,891	4,280,852	н.д.	8,986,347
Ліберія	22	10,000	0.5%	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Малі (a)	69	1,433,105	20.3%	119,782,897	135,918,692	н.д.	н.д.
Маврикій	95	100,000	10.9%	102,273,889	92,046,501	19,602,495	143,183,445
Нігерія (a)	74	186,263	2.4%	11,351,310	13,261,529	н.д.	н.д.
Свазіленд	60	37,804	4.7%	83,119,987	72,980,808	4,883,931	95,302,009
Сенегал (a)	340	2,150,707	31.6%	312,174,882	364,529,284	н.д.	н.д.
Танзанія	5,344	911,873	3.9%	151,672,710	111,377,164	н.д.	368,912,394
Того (a)	80	990,823	26.1%	158,106,851	134,902,385	н.д.	н.д.
Уганда	2,021	878,912	5.3%	63,506,634	63,773,468	20,546,264	117,674,056
ВСЬОГО по інших країнах	12,822	12,355,942	9.2%	1,538,368,331	1,317,308,682	46,921,292	1,732,515,939
ВЬОГО по Африці	17 561	17 081 280	7,6%	4 702 597 855	4 812 798 556	292 075 805	5 870 582 325 (e)

АЗІЯ							
ЧЛЕНИ ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення *	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи
Азербайджан	69	18,763	0.3%	10,075,140	34,128,726	2,731,741	38,353,372
Індія	1,674	20,000,000	2.6%	40,348,628,104	24,338,434,042	5,537,449,940	52,086,362,684
Сінгапур	31	225,725	6.2%	852,323,356	178,987,905	58,112,956	929,807,297
Узбекистан	116	212,000	1.1%	161,402,439	173,780,488	27,012,195	201,219,512
ВСЬОГО по членах	1,890	20,456,488	2.6%	41,372,429,040	24,725,331,160	5,625,306,832	53,255,742,865
Інші країни							
Афганістан	30	63,747	0.4%	3,066,094	11,710,044	н.д.	16,789,518
Бангладеш	1,058	266,430	0.3%	73,939,869	80,383,090	9,015,048	96,888,731
В'єтнам	1,057	1,577,204	2.5%	1,023,193,726	1,154,591,442	23,125,615	1,360,330,284
Гонконг (c)	44	74,086	1.4%	862,000,000	73,000,000	23,000,000	908,000,000
Індонезія (c)	943	1,534,151	0.9%	915,000,000	807,000,000	45,000,000	1,117,000,000
Іран (b, c)	50	16,600	0.3%	67,000,000	26,000,000	н.д.	68,000,000
Камбоджа (c)	32	34,860	0.4%	1,030,000	3,370,000	400,000	3,910,000
Киргизстан	217	27,376	0.7%	5,090,795	13,683,930	6,723,135	26,784,083
Корея	963	5,578,995	15.7%	37,020,716,230	24,351,067,628	761,543,288	42,200,015,908
Лаос (c)	28	13,556	0.4%	2,729,000	2,120,000	н.д.	3,996,000
Малайзія (c)	350	129,377	0.7%	61,000,000	17,000,000	600,000	98,000,000
М'янма (c)	1,897	388,295	1.1%	10,200,000	2,000,000	900,000	11,000,000
Монголія (c)	179	25,990	1.2%	32,000,000	27,000,000	1,000,000	39,000,000
Непал	876	497,568	2.8%	153,707,932	138,419,717	3,369,668	175,621,820
Таїланд	2,339	3,621,119	7.7%	24,675,012,436	28,315,782,771	1,217,033,222	37,984,821,612
Тайвань	336	203,767	1.2%	619,265,447	322,805,495	67,844,159	742,971,481
Філіппіни	1,433	2,396,314	3.9%	752,919,713	569,828,525	42,087,349	1,259,911,769
Шрі-Ланка	8,440	895,132	6.3%	42,990,164	35,825,393	9,402,635	58,852,193
ВСЬОГО по інших країнах	20,272	17,344,567	2.6%	66,320,861,407	55,951,588,033	2,211,044,120	86,171,893,399
ВСЬОГО по Азії	22,162	37,801,055	2,6%	107,693,290,447	80,676,919,194	7,836,350,952	139,427,636,264

КАРИБСЬКИЙ БАСЕЙН

ЧЛЕНИ ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення *	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи
Антигуа і Барбуда (d)	5	26,575	44.9%	35,730,471	36,966,261	1,949,455	49,734,137
Багамські острови (d)	10	36,618	16.9%	208,170,657	162,148,859	14,369,764	247,230,587
Барбадос	35	146,169	71.5%	556,676,176	564,426,940	51,031,993	733,769,122
Беліз	13	123,834	64.7%	227,315,680	188,176,501	39,027,078	267,222,941
Бермудські острови (d)	1	4,712	10.2%	6,913,518	7,692,484	1,018,741	8,292,578
Гайана	29	31,814	6.8%	14,692,243	15,147,765	4,227,235	23,393,462
Гренада (d)	13	41,686	58.5%	99,786,827	95,128,004	5,723,728	122,887,469
Домініка	10	61,695	н.д.	154,981,988	127,589,727	10,409,231	185,343,655
Домініканська Республіка (d)	14	329,676	5.2%	381,214,202	314,717,621	23,557,407	465,571,886
Кайманові острови	1	12,622	34.6%	188,293,040	168,701,093	17,621,966	209,375,960
Монсеррат (d)	1	4,308	н.д.	19,550,003	18,866,602	1,362,695	24,175,936
Нідерландські Антіли (d)	13	19,531	20.6%	45,197,740	81,920,904	2,711,864	109,604,520
Сент-Вінсент і Гренадіни (d)	9	53,815	76.8%	92,524,259	67,271,053	12,525,083	93,792,386
Сент-Кітс і Невіс	4	17,055	48.7%	47,965,943	45,018,543	7,105,345	69,833,253
Сент-Люсія (d)	15	73,343	67.3%	126,656,660	111,314,611	22,387,479	155,614,564
Суринам (d)	25	21,480	6.5%	2,459,805	2,116,595	325,054	3,459,828
Тринідад і Тобаго (d)	130	479,197	54.1%	1,056,978,749	793,565,074	90,630,347	1,270,310,478
Ямайка	46	955,762	53.5%	550,643,986	434,272,436	118,100,525	699,428,055
ВСЬОГО по членах	374	2,439,892	22.1%	3,815,751,947	3,235,041,074	424,084,990	4,739,040,815
Інші країни							
Гаїті (e)	73	365,404	6.3%	47,445,970	32,891,914	н.д.	66,708,915
ВСЬОГО по Карибському Басейну	447	2,805,296	16.6%	3,863,197,917	3,267,932,988	424,084,990	4,805,749,730

ЄВРОПА

Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення *	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи
Білорусь	17	2,508	0.04%	1,797,550	2,485,796	80,847	2,844,883
Велика Британія	480	891,283	2.25%	1,002,583,113	794,141,360	126,311,713	1,191,183,584
Естонія	19	3,144	0.36%	6,476,673	10,435,823	1,952,379	14,795,920
Ірландія	498	3,000,000	70.7%	15,877,012,789	8,084,288,649	2,518,057,120	18,289,046,452
Македонія	1	7,192	0.5%	2,804,168	3,928,076	1,925,564	5,058,330
Польща	59	2,176,541	7.9%	4,360,918,788	3,277,925,810	382,368,793	4,728,838,661
Румунія	17	64,248	0.4%	33,977,360	29,756,730	7,484,950	42,115,851
Росія (b)	130	207,710	0.2%	129,586,120	128,796,405	4,465,122	162,082,723
Україна	679	1,631,300	5.1%	364,193,381	392,499,017	52,518,842	414,310,077
ВСЬОГО по членах	1,900	7,983,926	3.5%	21,779,349,942	12,724,257,665	3,095,165,328	24,850,276,480
Інші країни							
Латвія	34	25,540	1.7%	18,155,202	16,085,956	1,040,931	21,880,038
Литва	61	112,608	4.6%	378,564,584	256,870,595	3,284,722	454,037,022
Молдова	399	131,675	4.1%	11,400,994	20,478,363	295,046	24,259,629
Всього по інших країнах	494	269,823	3.8%	408,120,780	293,434,915	4,620,699	500,176,689
ВСЬОГО по Європі	2,394	8,253,749	3.5%	22,187,470,722	13,017,692,579	3,099,786,027	25,350,453,170

ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА

Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення *	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи
Болівія (b)	24	466,685	8.0%	430,157,431	357,443,803	62,156,732	513,692,000
Бразилія	812	3,915,158	2.9%	16,527,215,482	16,053,480,784	5,099,595,271	28,454,405,422
Гватемала	27	1,017,500	12.7%	655,004,305	550,758,007	129,859,824	829,709,442
Коста Ріка	66	636,226	20.1%	611,845,485	1,558,792,570	50,327,211	2,278,643,216
Мексика (b)	54	2,588,357	3.6%	2,353,779,770	2,117,172,898	193,227,454	2,760,388,682
Нікарагуа	8	46,027	1.3%	6,557,201	3,908,412	-754,809	6,806,039
Панама	165	109,578	3.0%	377,034,504	135,914,959	36,447,008	697,417,986
Парагвай	50	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	630,000,000
Перу	160	889,941	4.7%	1,132,637,225	1,032,902,760	67,211,100	1,324,393,164
Сальвадор	32	139,611	3.7%	200,200,000	189,200,000	14,300,000	241,900,000
ВСЬОГО по членах	1,394	10,159,083	3.9%	24,190,009,054	23,613,727,881	5,698,006,211	39,437,993,762

Інші країни							
Гондурас	78	620,008	12.8%	461,267,953	470,061,053	92,349,819	621,100,252
Еквадор (b)	34	1,856,643	20.3%	1,589,075,873	1,314,381,117	н.д.	1,936,792,081
Колумбія	197	2,240,986	7.5%	3,645,188,596	4,324,838,116	553,712,695	5,126,969,397
Уругвай (b)	33	196,776	8.8%	6,025,821	н.д.	н.д.	7,446,769
Чилі	5	954,516	8.3%	1,167,469,728	2,488,263,612	645,209,121	2,694,739,189
ВСЬОГО по інших країнах	347	5,868,929	10.2%	6,869,027,971	8,597,543,898	1,291,271,634	10,387,047,689
ВСЬОГО по Латинській Америці	1,745	15,678,012	5.0%	29,163,459,375	30,597,118,091	6,943,641,426	48,124,403,641

ПІВНІЧНА АМЕРИКА

Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення *	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи
Канада	877	10,763,934	46.2%	218,413,104,786	212,086,725,204	16,360,217,613	256,187,371,242
Сполучені Штати Америки	7,491	91,758,307	43.9%	797,303,427,039	572,445,189,342	92,007,376,955	926,610,091,685
ВСЬОГО по Північній Америці	8,368	102,522,241	44.1%	1,015,716,531,825	784,531,914,546	108,367,594,568	1,182,797,462,927

ТИХООКЕАНСЬКИЙ РЕГІОН

Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення *	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи
Австралія	105	3,400,000	23.1%	45,541,485,426	42,742,591,162	4,502,215,537	53,420,870,767
Нова Зеландія	21	171,096	6.0%	378,549,426	339,661,200	86,874,776	478,183,211
ВСЬОГО по членах	146	3,821,096	18.1%	46,037,794,853	43,158,882,362	4,695,890,313	54,148,213,978
Інші країни							
Папуа Нова Гвінея (b)	20	250,000	7.0%	117,760,000	76,630,000	106,800,000	249,160,000
Соломонові острови	13	5,395	1.6%	3,663,158	3,695,626	н.д.	н.д.
Тонга	80	3,600	6.0%	1,415,398	1,332,757	52,891	2,663,067
Фіджі (b)	29	15,243	2.5%	19,952,445	21,037,941	н.д.	24,501,189
ВСЬОГО по інших	122	24,238	2.4%	25,031,001	26,066,324	52,891	27,164,255
ВСЬОГО по Тихоокеанському регіону	268	3,845,334	17.3%	46,062,825,853	43,184,948,686	4,695,943,204	54,175,378,234

ВСЬОГО	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення *	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи
Члени (включаючи афілійованих та асоційованих)	18,815	151,758,064	9.2%	1,154,180,518,534	893,870,490,884	128,105,566,337	1,361,666,159,405
Інші країни	34,130	36,228,903	4.1%	75,208,855,460	66,218,833,765	3,553,910,636	98,885,506,886
ВСЬОГО У СВІТІ	52,945	187,986,967	7.5%	1,229,389,373,994	960,089,324,649	131,659,476,973	1,460,551,666,291

* Проникнення вираховується як відношення кількості членів кредитних спілок до економічно активного населення від 15 до 64 років

н. д. — немає даних.

(a) Дані Західно-Африканського Центрального банку.

(b) Дані станом на 31 грудня 2009 року.

(c) Дані від Асоціації Азіатської Конфедерації Кредитних Спілок.

(d) Дані від Карибської Конфедерації Кредитних Спілок.

(e) Дані Міжнародної Системи Дежарден

(f) Сумарні активи по Африці було вираховано приблизно по кредитних портфелях окремих країн Африканського континенту.

КРУГЛИЙ СТІЛ З ПИТАНЬ КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ

21 серпня 2011 року, згідно з рішенням Екзекутиви Української світової кооперативної Ради (УСКР), в рамках чергових загальних зборів Світового конгресу українців, який розпочав того ж дня свою роботу в Києві, у приміщенні культурно-мистецького центру Києво-Могилянської академії відбувся круглий стіл з питань нинішньої ситуації, що склалася в русі кредитних спілок України.

Від Екзекутивного комітету УСКР у засіданні взяли участь Президент Української світової кооперативної Ради Ігор Ляшок (США), Секретар Екзекутиви Петро Козинець (Україна) та член Екзекутиви Оля Шевель (Канада). Від НАКСУ – Віце-президент НАКСУ, голова правління ОКС НАКСУ Людмила Кравченко, Віце-президент НАКСУ Катерина Калустова, голова Наглядового комітету НАКСУ Ірина Боголюбова та заступник голови Ради НАКСУ Євген Дзюба. Від ВАКС – голова правління Галина Шатирко, Президент ВАКС Вікторія Волковська, президент Програми захисту вкладів Андрій Оленчик, а також голова правління кредитної спілки «Гарант» Ірина Драгомирецька. Також у засіданні взяли участь відомі представники українсько-канадського кооперативного руху Тарас Підзамецький, Володимир Кісь і Наталя Бунза-Іваницька та головний редактор всеукраїнського фінансово-економічного тижневика

ка «Україна Бізнес Ревю» Тетяна Горенко. Від засідання Секретар Екзекутивного комітету УСКР Петро Козинець.

За регламентом засідання вступне слово вголосив Президент УСКР Ігор Ляшок. Він повідомив, що даний круглий стіл організовано для обговорення ситуації, що склалася у русі кредитних спілок України, зокрема, стосунків з Держфінпослуг, враховуючи останні події.

Фінансова криза боляче вдарила по усіх кредитних спілках і в США, і в Україні. Проте є її позитив – вона має очистити ринок кредитних спілок України від фінансових пірамід. Безумовно, діяльність фінансових шахраїв додала кооперативному рухові негативного іміджу. На думку Ігоря Ляшка, є три причини погіршення стану у системі кредитної кооперації України. По-перше, це діяльність посадовців Держфінпослуг минулих каденцій, які регулярно переві-

ряли діяльність кредитних спілок і або приховували реальний стан справ, або свідомо не звертали на нього уваги.

По-друге, асоціації кредитних спілок тішилися тим, що активи зростають, збільшується кількість спілок — членів об'єднань. Однак вони не могли не знати, що частина кредитних спілок були приватними бізнесами чи пірамідами. По-третє, декотрі спілки управлялися нечесними людьми. Фінансова криза виявила такі факти, було відкрито ряд кримінальних справ.

Галина Шатирко доповіла присутнім про діяльність ВАКС на даному етапі. Більш детально доповідь продовжила Вікторія Волковська. Во-

ни, зокрема, зупинилися на статистичних даних діяльності КС — членів ВАКС та на труднощах, з якими стикається асоціація та кредитні спілки — члени ВАКС сьогодні. Це стосується і недосконалості законодавчої бази щодо кредитних спілок, і небажання безпосереднього регулятора прислухатися до думки ринку. Проте пані Волковська висловила надію, що держава врешті зверне увагу на проблеми кредитних спілок, пропозиції ВАКС будуть враховані при прийнятті Концепції розвитку системи кредитної кооперації України, оскільки поточна редакція не може бути адекватно сприйнята ринком, а до Закону про кредитні спілки будуть внесені необхідні зміни.

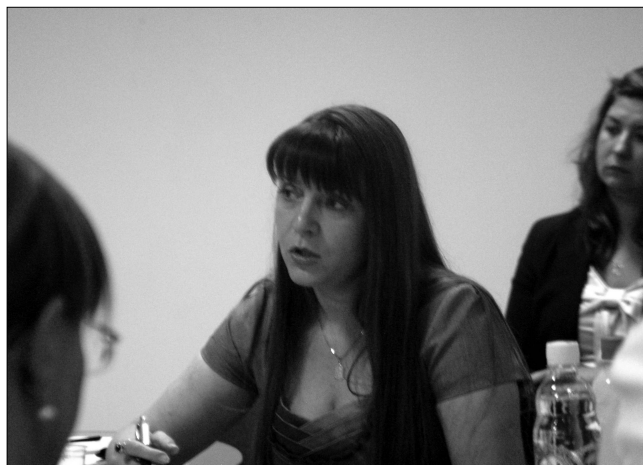
Людмила Кравченко доповіла учасникам круглого столу про роботу НАКСУ протягом року. Зокрема, вона підкреслила, що зі 148 кредитних спілок — членів НАКСУ стабільно працюють 126 спілок, 13 кредитних спілок мають певні проблеми, які виправляються, 9 кредитних спілок залишаються в критичному стані. Віце-президент НАКСУ зазначила, що останній рік, починаючи з липня 2010 року, був для усіх дуже

складним, оскільки НАКСУ працювала як опозиційна асоціація до усього, що відбувалося з боку профільного регулятора, тому що погодитися з методами вирішення проблем, підходами, які нав'язувалися ринку, НАКСУ не могла собі дозволити. Природно, що стан справ у державі відбився на діяльності НАКСУ, кредитних спілок та їх об'єднань. Щодо ключової проблеми з державним регулятором, чотири представники якого, у т.ч. і колишній очільник, на даний момент перебувають під слідством, було зазначено, що, на жаль, акценти НАКСУ на наявності проблеми не були даремними. Більше того, досі не припинено практику гноблення здорової частини ринку.

Враховуючи проблеми спілкування з Держфінпослуг, НАКСУ веде активну роботу з Кабінетом Міністрів України, Комітетами Верховної Ради, Адміністрацією Президента України, ініціюючи законодавчі зміни. Протягом останніх місяців це стало звичною практикою.

На завершення виступу Людмила Кравченко додала, що, незважаючи на безліч проблем, вже понад 10 років НАКСУ працює самодостатньо, не збільшуючи розмір членських внесків, активно діють її сервісні служби, фінансові фонди,

Об'єднана кредитна спілка, діє загальнодоступний сайт асоціації та безперервно видається фаховий журнал.

Оля Шевель коротко ознайомила присутніх зі станом українського кооперативного руху в Канаді, де сьогодні діє 7 українських кредитних спілок. На відміну від вітчизняних спілок, канадські колеги не відчують особливих ускладнень у діяльності. Відбулося лише об'єднання двох спілок для їх зміцнення.

Доповідаючи про діяльність українських кредитних спілок у Сполучених Штатах, Ігор Ляшок зазначив, що на сьогодні загалом діє 16 таких установ. Протягом 4 останніх років членство спілок поступово скорочується, що пояснюється скороченням числа українців та активною асиміляцією. Через кризу багато позичальників не в змозі повертати позики, що особливо болоче відбивається на невеликих КС, які несуть збитки.

По закінченню інформаційних виступів відбулась активна дискусія, в якій взяли участь усі учасники засідання. Були обговорені питання взаємовідносин з Держфінпослуг; відсутності консолідації на ринку небанківських фінансових установ; етики у взаємодії з регулятором, враховуючи стиль роботи нинішньої команди ДФП; проблеми з непоодинокими випадками компрометації руху кредитних спілок окремими лідерами та шляхів їх подолання; ситуації із законодавчими ініціативами щодо зміни законодавства та бачення ринку з вузлових проблем законодавчого забезпечення; необхідності широкого святкування 20-річчя руху кредитних спілок в Україні та конкретних ювілейних заходів.

Велику увагу під час обговорення було приділено також вузловим проблемам законодавчого забезпечення. Людмила Кравченко зазначила, що саме стан держави визначає стан її кредитних спілок. Окрім відсутності здорового діалогу

регулятора з ринком, чинне законодавство унеможливує подальший розвиток КС в Україні. Віце-президент НАКСУ внесла пропозицію розробити спільний офіційний документ — звернення до нового керівництва ДФП, у якому звернути увагу на позитивну сторону діяльності кредитних спілок і запропонувати систему подальшої взаємодії регулятора з ринком.

На додаток Ігор Ляшок акцентував увагу присутніх на необхідності відновлення позитивного іміджу кредитних спілок в Україні.

За результатами обговорення питань було вирішено підготувати офіційне звернення до нового керівництва Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України. А, враховуючи те, що наступного року рух кредитних спілок України відзначатиме своє 20-ліття, учасники засідання погодились відпрацювати конкретний комплекс заходів для його широкого святкування.

ІГОР ЛЯШОК:

"МЕТА АСОЦІАЦІЙ - ПРИНОСИТИ КОРИСТЬ"

Під час цьогорічних загальних зборів Світового конгресу українців з кількадечним візитом у Києві перебував Президент Української світової кооперативної Ради Ігор ЛЯШОК. У рамках Конгресу відбувся круглий стіл з питань нинішньої ситуації, що склалася в русі кредитних спілок України. Це стало доброю нагодою поспілкуватися про рух українських кредитних спілок у США та поцікавитися думкою колеги щодо сучасного стану вітчизняного ринку кредитних спілок.

— Пане Ігорю, у якому стані перебувають сьогодні українські кредитні спілки в Сполучених Штатах?

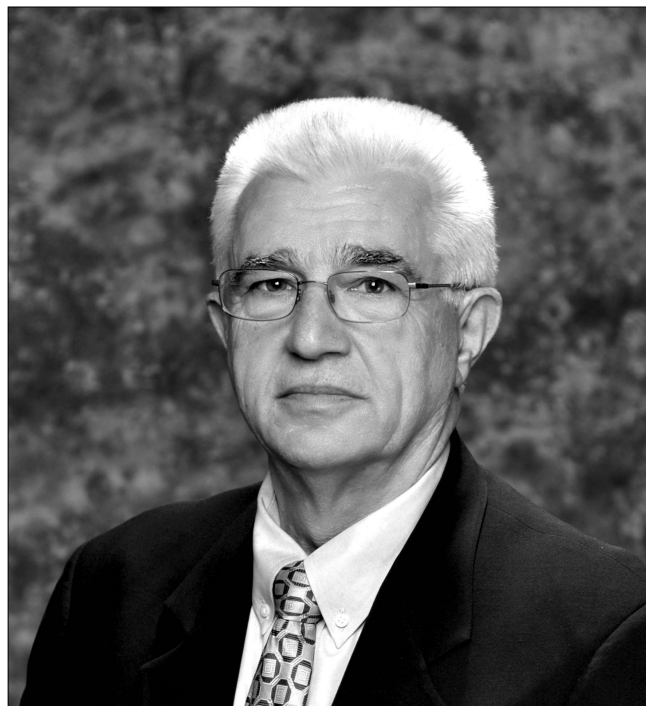
— Як відомо, криза завдала дуже великої шкоди переважній більшості кредитних спілок. Однак, на відміну від України, кредитні спілки у США мають урядовий фонд гарантування внесків на депозитні рахунки, сформований усіма без виключення кредитними спілками. Цей фонд гарантує на федеральному рівні кожному вкладнику у разі ліквідації кредитної спілки компенсацію у розмірі до 250 тисяч доларів залежно від розміру заощадження кожного члена спілки. Усі кредитні спілки — учасники фонду солідарно відповідають у разі виникнення проблем у однієї з них. Розмір внеску кредитної спілки у цей фонд становить певний відсоток від розміру заощаджень, а поповнення внеску здійснюється у випадку збільшення обсягу заощаджень.

Оскільки внаслідок кризи багато людей втратили роботу, вони не мають можливості сплачувати позики. Тому у кредитних спілках існує відповідник РЗПВ. Такий резерв має збільшуватися відповідно до розміру втрат від неповернених кредитів.

Крім того, страхова компанія CUNA Mutual гарантує сплату позичок, тобто здійснює страхування кредитних ризиків.

— Як взаємодіють кредитні спілки США з регулятором?

— Державний регулятор (National Credit Union Administration (NCUA), департамент у складі

уряду, не проводить поділу кредитних спілок США на українські чи американські. Взаємодія з ринком кредитних спілок відрізняється від стосунків Держфінпослуг та КС в Україні. Фактично регулятор залежить від кредитних спілок. Про жоден тиск на будь-кого з учасників ринку не може й бути мови. NCUA регулярно проводить перевірки діяльності кредитних спілок та централей.

На відміну від об'єднаних кредитних спілок в Україні, американські централі мають право інвестувати кошти. Однак і вони зазнали втрат: завищені рейтинги компаній, складені рейтинговими агенціями, призвели до втрати інвестицій об'єднаних кредитних спілок. Ці втрати будуть покриті з урядового фонду гарантування.

— Ви вже знайомі з ситуацією, що склалася в Україні щодо стосунків ринку кредитних спілок з державним регулятором. Яка Ваша думка з цього приводу?

— Як вже було зазначено під час засідання круглого столу, є кілька причин сьогоdnішнього стану ринку кредитних спілок в Україні. Нарікання на непрофесійну роботу державного регулятора надходять не лише від учасників ринку кредитних спілок, але й страхового ринку і недержавних пенсійних фондів. Частина провини

лежить і на професійних об'єднаннях. Якщо брати до уваги інформацію про діяльність кредитних спілок — членів двох великих асоціацій, то вона не завжди відповідала дійсності.

У Сполучених Штатах державний регулятор у разі виявлення певної непрофесійності, що призвела б до погіршення стану кредитної спілки, має право звільнити усе керівництво і ввести до кредитівки тимчасову адміністрацію задля виправлення ситуації, а у крайньому разі навіть ліквідувати спілку.

— **Згідно з українським законодавством тимчасовий адміністратор має ті ж самі повноваження, що і працівники спілки, тобто вони дуже обмежені. На відміну від банків, де тимчасова адміністрація має право накладати мораторій на видачу вкладів і нарахування процентів до 6 місяців. Саме цього терміну достатньо для прийняття рішення про виведення з кризового стану чи ліквідацію установи. Які повноваження мають тимчасові адміністратори кредитних спілок у США?**

— Тимчасові адміністратори у США мають широкі повноваження, адже це представники уряду. У разі потреби вони можуть накладати мораторій на видачу вкладів, звільняти керівництво і працівників кредитних спілок.

— **Як відбувається захист персональних даних членів кредитних спілок у Сполучених Штатах?**

— У США діє відповідний закон про захист персональної інформації, згідно з яким інформація, надана особою до кредитної спілки, не може бути кому-небудь передана чи розголошена.

— **Яким чином у США цей закон зіставляється з протидією легалізації та відмиванню коштів?**

— Для того, щоб упевнитися у законності отримання особою суми коштів, яку вона бажає розмістити у кредитній спілці, ми користуємося даними, вказаними нею у договорі чи у будь-якому іншому фінансовому документі. Ці відомості перевіряються в урядовій он-лайн базі даних і у разі ідентифікації особи як законослухняного громадянина, вона може без проблем відкрити депозитний рахунок у КС. Також за федеральною базою даних перевіряються особи, які приносять до кредитної спілки чи бажають забрати 10 та більше тисяч доларів готівкою одноразово. Використання персональної інформації у такому сенсі є законним.

— **Яким чином відбувається передача інфор-**

мації до колекторських компаній? Чи потрібно згідно із законом брати дозвіл у потенційного позичальника на передачу його персональних даних колекторській компанії у разі виникнення такої необхідності?

— Ні, окремо такий дозвіл не потрібен. Коли людина отримує позичку у кредитній спілці, вона підписує кредитний договір, за яким зобов'язується повертати в строк позичені кошти. У разі несплати коштів кредитна спілка має право звертатися до суду чи колекторської компанії, що і закріплено в даному договорі. Проте ми намагаємося допомагати нашим членам, реструктурувати борги, щоб не уживати крайніх заходів.

— **Централі кредитних спілок США мають можливість інвестувати кошти. Чи є така можливість у кредитних спілок?**

— Кредитні спілки обмежені законом у плані інвестування. Вони можуть вкладати кошти у державні цінні папери, а кращі інвестиції — це, звичайно, позички.

— **Чи існує між кредитними спілками США поняття взаємного кредитування? Чи це можливо лише через централь?**

— У Сполучених Штатах кредитна спілка чи громадська організація (юридична особа) може бути членом іншої кредитної спілки. Також можливий варіант видачі позички члену КС двома кредитними спілками, якщо у однієї, скажімо, бракує коштів.

— **І на завершення розмови дозвольте запитати, яка Ваша думка щодо консолідації ринку кредитних спілок в Україні? Який з видів консолідації більш реальний: чи це дві асоціації, що виступають єдиним фронтом для захисту інтересів кредитних спілок, чи це монополізація шляхом злиття асоціацій?**

— Складно сказати, не маючи повної інформації, що б покращило ситуацію на ринку кредитних спілок України: можливо, об'єднання асоціацій, можливо, зміна персоналу. У паралельному існуванні двох професійних об'єднань немає нічого поганого, конкуренція нікому не шкодить, проте за умови, що вона чесна. Завдання асоціацій — приносити користь своїм членам, а не собі особисто. У Сполучених Штатах ми так само маємо дві асоціації кредитних спілок.

— **Дякуємо за бесіду. Сподіваємося, що незабаром настане сприятливий час для розвитку та розквіту руху кредитних спілок, а ситуація в українських кредитних спілках зміниться на кращу.**

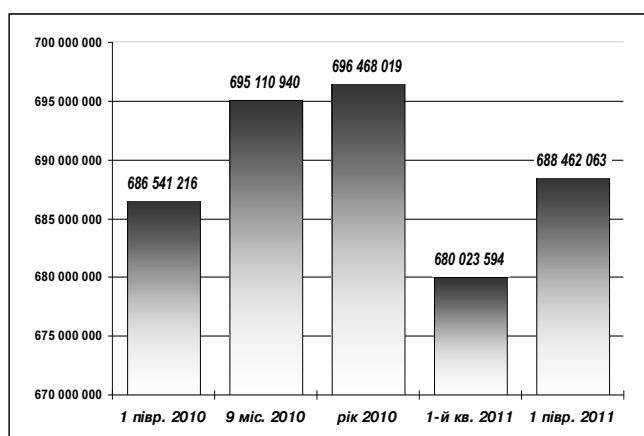
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК – ЧЛЕНІВ НАКСУ ЗА ПЕРШЕ ПІВРІЧЧЯ 2011 РОКУ

Членами НАКСУ станом на 01.07.2011 є 148 кредитних спілок. У розрахунках даних, приведених на одну кредитну спілку, враховуються дані 144 кредитних спілок - членів НАКСУ, що подали звітні дані за 2 квартал 2011 року.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК – ЧЛЕНІВ НАКСУ (ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ)

■ АКТИВИ

Діаграма 1. Сумарні активи кредитних спілок (грн.)

Активи кредитних спілок - членів НАКСУ на 1.07.2011 склали 688 462 063 грн., при цьому зведені активи кредитних спілок - членів НАКСУ зросли за 2-й квартал на 8,5 млн. грн., але це не перекирило зменшення активів, яке відбувалося у першому кварталі і було пов'язане з плінністю членства у НАКСУ.

Уявлення про наявну структуру членства в НАКСУ дає наступна таблиця:

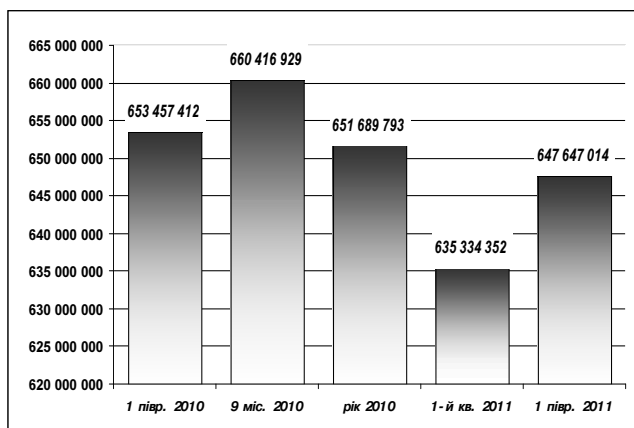
Таблиця 1. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Активи	% від загальної суми активів	Середні активи по групі КС
Менше 100 тис. грн.	5	3,47%	261 632	0,04%	52 326
Від 100 до 500 тис. грн.	18	12,50%	4 647 379	0,68%	258 188
Від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	14	9,72%	10 698 283	1,55%	764 163
Від 1 до 2 млн. грн.	28	19,44%	41 228 564	5,99%	1 472 449
Від 2 до 5 млн. грн.	49	34,03%	165 518 545	24,04%	3 377 929
Понад 5 млн. грн.	30	20,84%	466 107 660	67,70%	15 536 922
	144	100 %	688 462 063	100 %	4 780 987

Середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ в другому кварталі 2011 року зросли на 100 тис. грн. і склали 4 780 тис. грн.

■ КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ

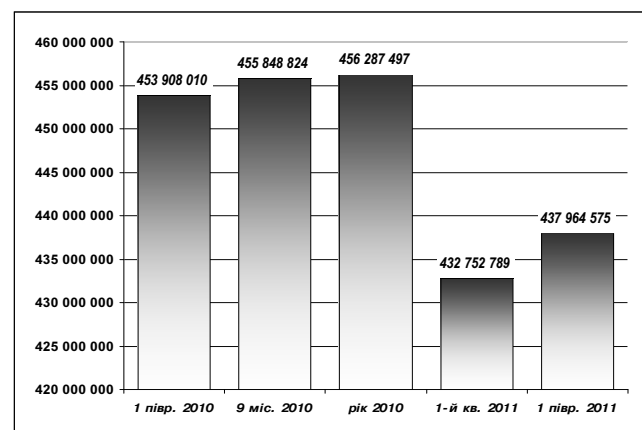
Діаграма 2. Кредитний портфель кредитних спілок (грн.)

Кредитний портфель у другому кварталі 2011 року склав 647 647 014 грн., що свідчить про зростання порівняно з минулим кварталом на 12 млн. грн. В той же час, кредитний портфель кредитних спілок - членів НАКСУ ще не досяг значення початку року і майже на 6 млн. грн. менший, ніж у аналогічному періоді минулого року. Питома вага кредитного портфеля в активах складає 94 %.

■ ЗАОЩАДЖЕННЯ

Діаграма 3. Заощадження членів кредитних спілок (грн.)

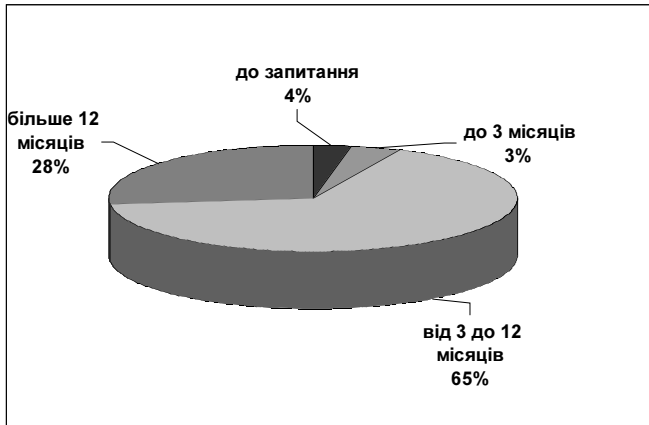
Заощадження членів на депозитні рахунки, порівняно з 1 кварталом 2011 року, зросли на 5 млн. грн., але у порівнянні з 2010 роком вони зменшилися на 18,3 млн. грн.

Вклади членів КС на депозитні рахунки залишаються основним джерелом коштів у кредитних спілках - членах НАКСУ. Від процен-

тних ставок за цими вкладками залежать в основному процентні ставки за кредитами.

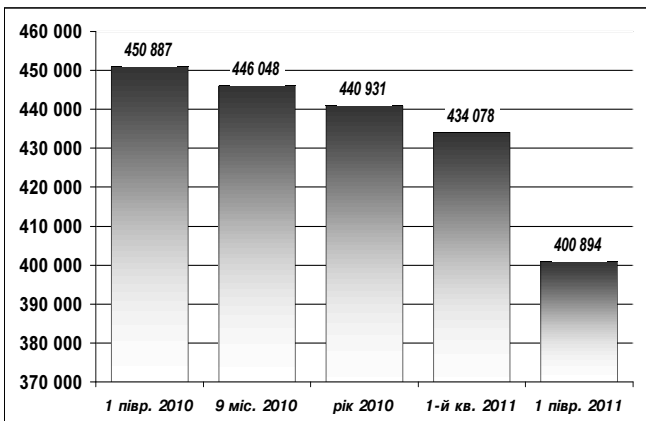
Майже не змінилась структура вкладів на депозитні рахунки: на 65 % депозитний портфель складається з середньострокових вкладів (від 3 до 12 місяців), безстрокові вклади складають майже 4 %, короткострокові вклади складають 3% портфеля, а 28 % депозитного портфеля припадає на довгострокові вклади.

Діаграма 4. Структура вкладів на депозитні рахунки

■ КІЛЬКІСТЬ ЧЛЕНІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Діаграма 5. Кількість членів кредитних спілок

В останньому кварталі кількість членів кредитних спілок продовжувала зменшуватись і на 1.07.2011 року склала 400 894 особи (-7,6 % порівняно з минулим звітним періодом).

Різне зменшення членства стало наслідком прийняття загальними зборами частини спілок рішень про виключення зі спілок осіб, якими порушено статут кредитної спілки в частині невнесення ними обов'язкових внесків до капіталу КС. Такі рішення приймалися кредитними спілками, які рішенням минулорічних загальних зборів запровадили обов'язкові внески до капіталу кредитної спілки.

Наступна таблиця розкриває структуру кредитних спілок - членів НАКСУ за кількістю членів спілок.

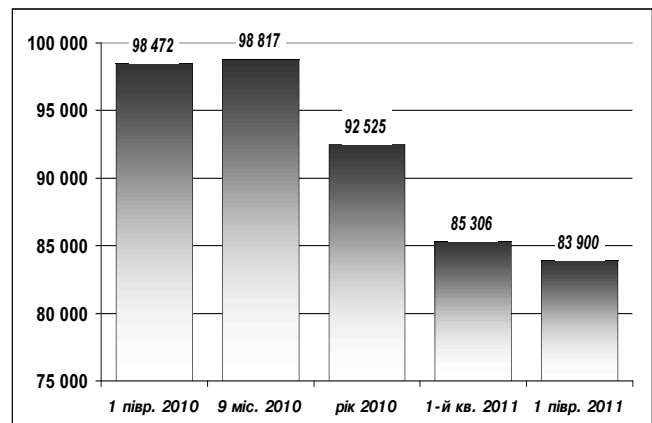
Таблиця 2. Структура кредитних спілок за кількістю членів

Кількість членів	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Кількість членів КС	% від загальної кількості членів
Менше 100	3	2,08%	213	0,05%
від 100 до 500	27	18,75%	5 974	1,49%
від 500 до 1000	31	21,53%	22 041	5,50%
від 1000 до 2000	38	26,39%	54 603	13,62%
від 2000 до 5000	25	17,36%	78 016	19,46%
понад 5000	20	13,89%	240 047	59,88%
	144	100 %	400 894	100 %

Найчисельнішими за кількістю є групи спілок, в яких обслуговується від 1000 до 2000 членів (38 спілок). При цьому 59,88 % членів обслуговуються у великих кредитних спілках з кількістю членів понад 5000 осіб. В кредитних спілках з кількістю членів до 1000 осіб обслуговується лише 7,04 % загальної кількості членства, в той же час, кількість таких спілок складає 42,36 % від загальної кількості КС - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

Діаграма 6. Кількість позичальників кредитних спілок

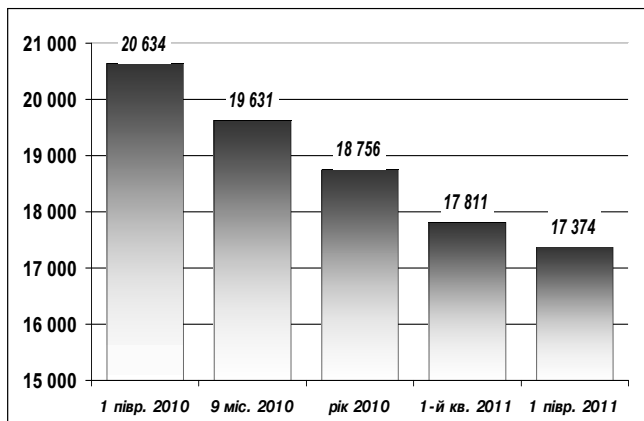

Кількість позичальників в другому кварталі 2011 року зменшилась і склала 83 900 осіб, а протягом 2011 року вона зменшилась на 8,5 тис. осіб.

■ КІЛЬКІСТЬ ВКЛАДНИКІВ

Кількість вкладників у кредитних спілках у другому кварталі продовжувала зменшуватись і на кінець кварталу їх кількість становила 17 374 особи.

Діаграма 7. Кількість вкладників кредитних спілок

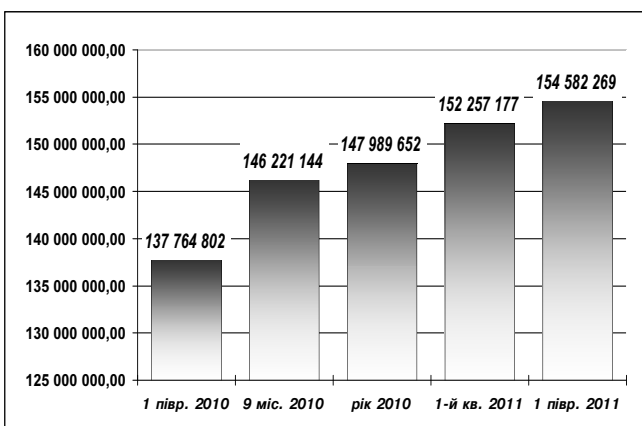

КАПІТАЛ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМАРНИЙ КАПІТАЛ

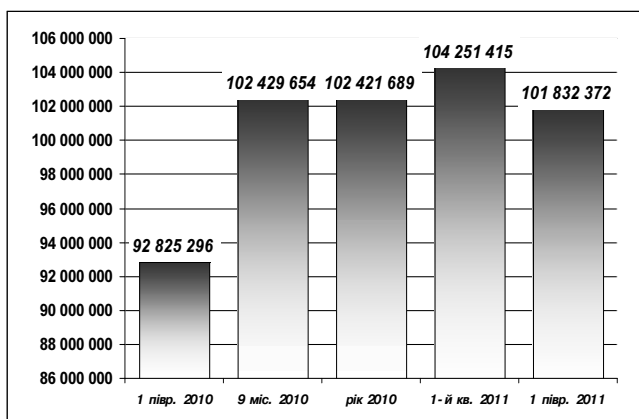
Сумарний капітал кредитних спілок у другому кварталі продовжував зростати і склав 154,5 млн. грн., що на 2,3 млн. грн. більше, ніж у 1-му кварталі 2010 року, і на 15,7 млн. більше за 1 півріччя 2010 року.

Діаграма 8. Сумарний капітал кредитних спілок (грн.)

■ ПАЙОВИЙ КАПІТАЛ

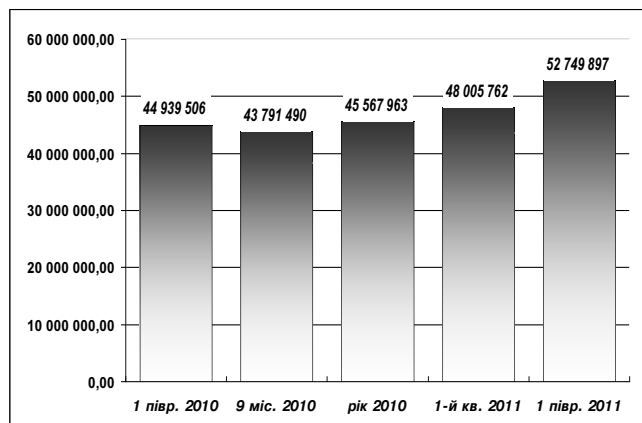
Діаграма 9. Пайовий капітал кредитних спілок (грн.)

Основною складовою капіталу кредитних спілок лишається пайовий капітал, питома вага якого у складі загального капіталу дорівнює 65,8 %. На 1.07.2011 сумарний пайовий капітал склав 101 832 372 грн., що майже на 2,5 млн. грн. менше, ніж його значення на 1.04.2011.

■ ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

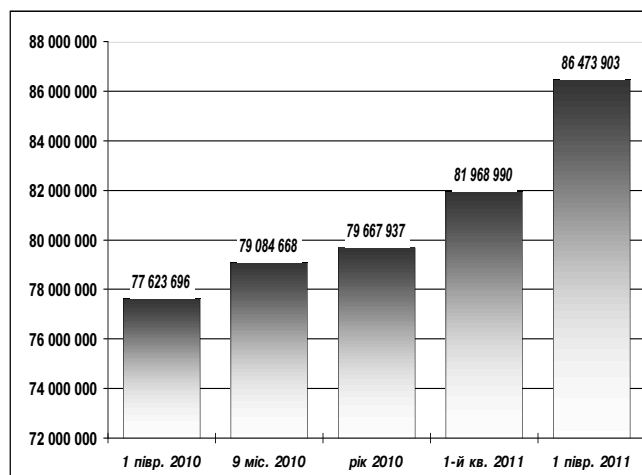
Діаграма 10. Власний капітал кредитних спілок (грн.)

Власний капітал кредитних спілок - членів НАКСУ в другому кварталі 2011 року зріс на 4,8 млн. грн. і склав 52,7 млн. грн., що на 10 % більше, ніж у 1 кварталі 2011 року. Значне збільшення власного капіталу є основною складовою зростання сумарного капіталу кредитних спілок.

■ РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 11. Резервний капітал кредитних спілок (грн.)

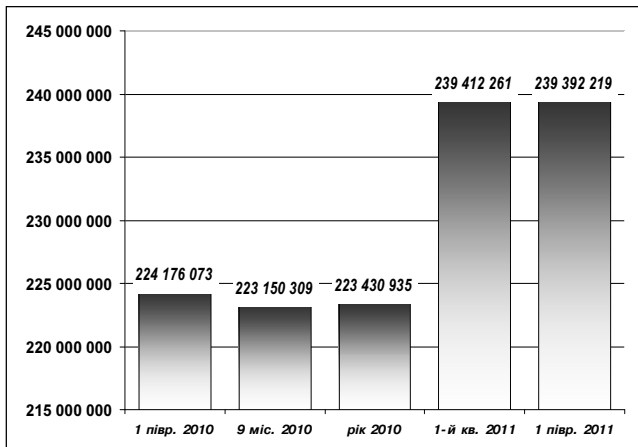
В другому кварталі 2011 року сумарний резервний капітал збільшився на 4,5 млн. грн. і склав майже 86,5 млн. грн., у порівнянні з першим кварталом 2011 року він зріс на 5,5 %.

**ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ
КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ**

■ СУМА ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ

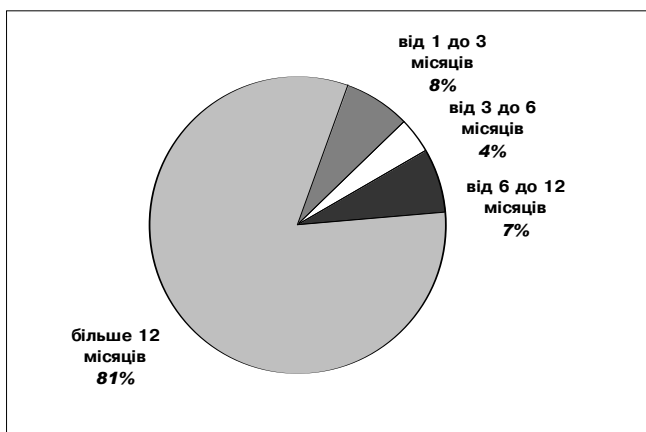
В другому кварталі 2011 року загальна сума прострочених кредитів майже не змінилася і на 01.07.2011 склала майже 239,4 млн. грн.

Діаграма 12. Сума прострочених кредитів (грн.)

Наступна діаграма дає уявлення про структуру прострочених кредитів.

Діаграма 13. Структура прострочених кредитів

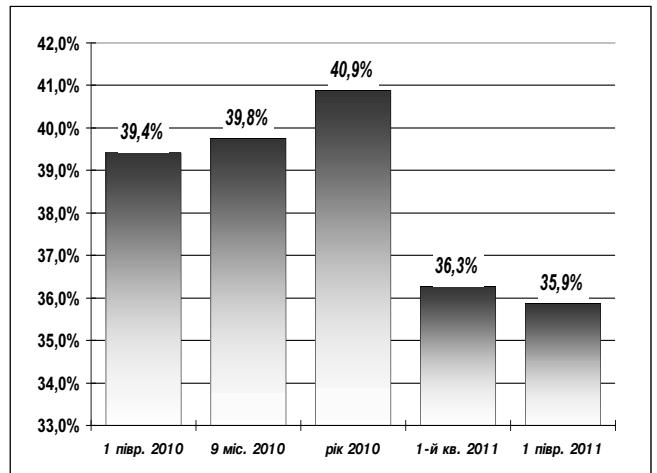
В структурі прострочених кредитів продовжують переважати прострочені кредити терміном більше 12 місяців. У порівнянні з минулим кварталом їх питома вага у загальній простроченості зменшилась на 1%. Також слід відзначити зростання частки прострочених кредитів від 1 до 3 місяців, але, в цілому, структура простроченості майже не змінилася.

Подальші діаграми відображають динаміку співвідношень РЗПВ до нормативного значення, простроченості до власного капіталу, а також співвідношення суми прострочених кредитів, не

перекритих РЗПВ, до кредитного портфеля по системі в цілому.

■ ДОСТАТНІСТЬ РЗПВ

Діаграма 15. Достатність резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів (в процентах до нормативного значення)

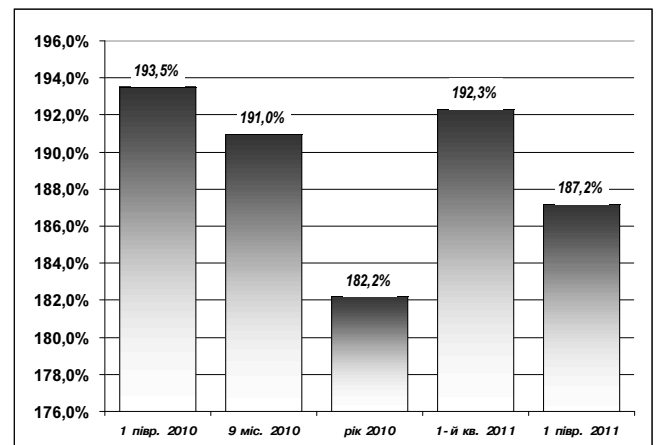

Продовжує зменшуватись співвідношення фактично сформованого РЗПВ до його нормативного значення в 2 кварталі, і на 1.07.2011 достатність РЗПВ, в процентах до нормативного значення, склала 35,9%, що на 0,4% менше, ніж станом на 1 квітня 2011 року, і на 3,5% менше за аналогічний період минулого року.

■ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ ДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу в другому кварталі 2011 року зменшилось і склало 187,2%, що на 5,1% менше, ніж у першому кварталі, а за 12 місяців цей показник зменшився на 6,3%.

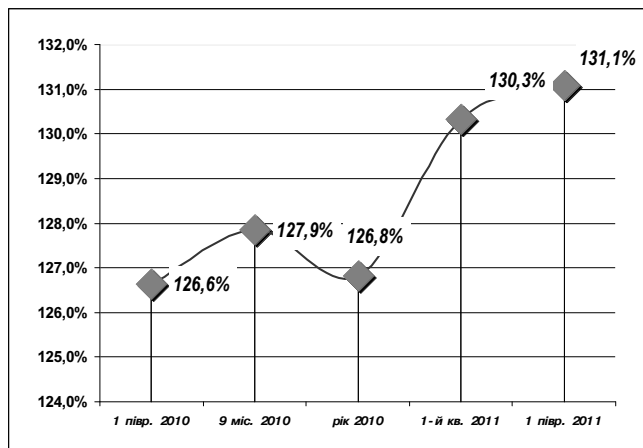
Діаграма 16. Співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу

ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

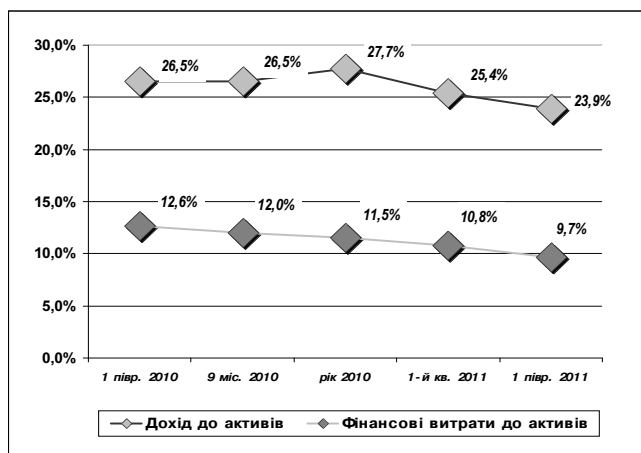
ДОХОДНІ АКТИВИ ДО ПЛАТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Діаграма 18. Співвідношення доходних активів до платних зобов'язань (нормативне значення: не менше 100%)

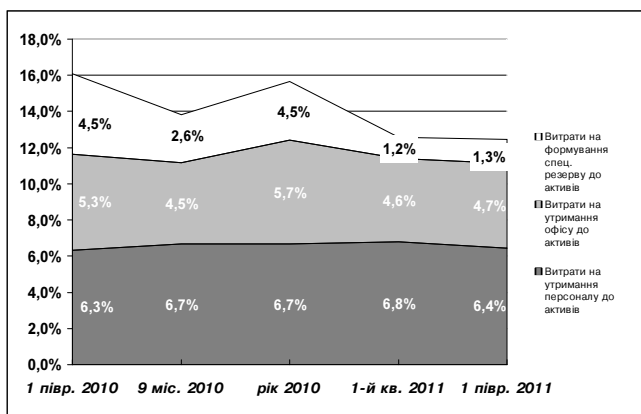
ДОХІД ДО АКТИВІВ, ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ДО АКТИВІВ

Діаграма 19. Співвідношення доходу до активів та фінансових витрат до активів

РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ВИТРАТ

Діаграма 20. Розподіл за видами витрат кредитних спілок

Продовжують переважати витрати на утримання персоналу порівняно з витратами на формування спец. резерву та витратами на утримання офісу. На 1.07.2011 вони склали 6,4 %, що на 5,1 % більше за витрати на формування РЗПВ, які, в свою чергу, зросли на 0,1 %.

Втім, для різних категорій кредитних спілок як структура витрат в цілому, так і структура операційних витрат має певні особливості, про що свідчать дані наступних таблиць.

Таблиця 3. Загальна структура витрат кредитних спілок

Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Процентні витрати разом	2,65%	15,04%	24,50%	30,11%	40,83%	47,15%	42,48%
Операційні витрати разом	51,36%	81,62%	63,05%	56,95%	47,07%	43,42%	46,84%
Витрати на формування РЗПВ	45,99%	2,09%	11,34%	8,57%	6,72%	3,36%	5,18%
Витрати на формування резервного капіталу	0,00%	0,30%	1,06%	0,70%	2,06%	1,78%	1,75%
Витрати на проценти на паї	0,00%	0,95%	0,05%	3,67%	3,32%	4,29%	3,75%

Питома вага процентних витрат в цілому пропорційна розміру активів кредитних спілок. Найбільший відсоток процентних витрат притаманний спілкам з активами понад 5 млн. грн.

Уявлення про структуру операційних витрат для різних груп кредитних спілок дає наступна таблиця:

Таблиця 4. Структура операційних витрат кредитних спілок

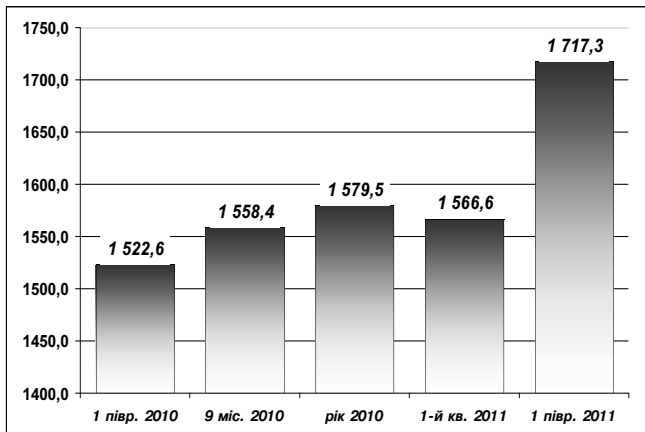
Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Витрати на страхування кредитів та депозитів	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Зарплата	56,2%	54,4%	64,7%	53,9%	58,6%	59,4%	58,7%
Офісні витрати	37,1%	44,6%	34,1%	43,7%	40,2%	38,7%	39,7%
Витрати на формування спільних фінансових фондів	2,3%	0,4%	0,4%	1,2%	0,1%	0,1%	0,2%
Інші витрати	4,4%	0,6%	0,8%	1,2%	1,1%	1,8%	1,4%

Найбільший відсоток витрат - на нарахування заробітної плати та обов'язкових платежів - у кредитних спілок з активами від 500 тис. грн. до 1 млн. грн. В той же час коливання структури витрат у залежності від активів поступово зменшуються. Сьогодні можна сказати, що кредитні спілки витрачають на утримання персоналу близько 60 % від загальної суми непроцентних витрат, а на утримання офісу - близько 40 %.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПО ЧЛЕНАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

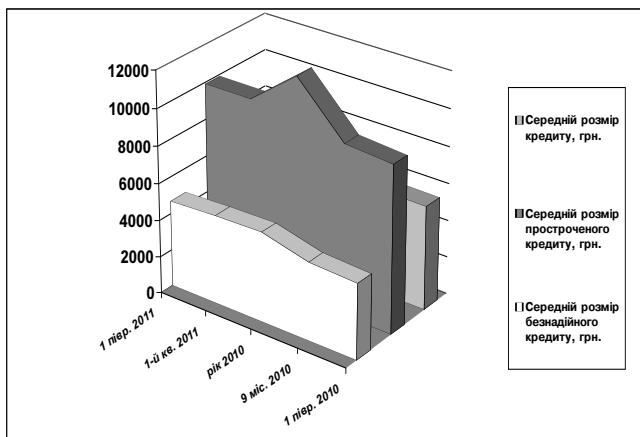
АКТИВИ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 21. Активи на одного члена спілки (грн.)

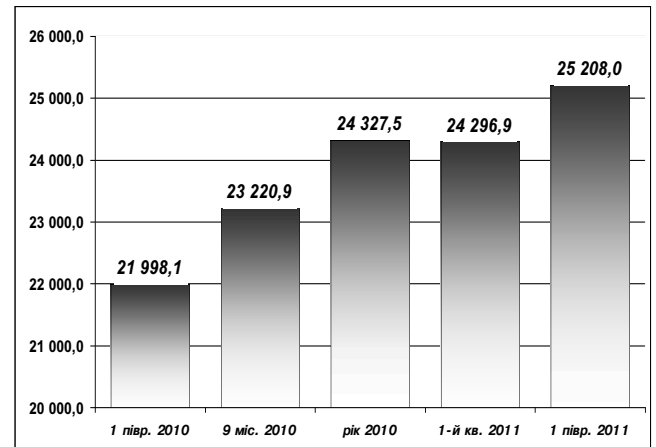
СЕРЕДНІ РОЗМІРИ КРЕДИТУ, ПРОСТРОЧЕНОГО КРЕДИТУ ТА БЕЗНАДІЙНОГО КРЕДИТУ

Діаграма 22. Середній розмір кредиту, середній розмір простроченого кредиту, середній розмір безнадійного кредиту (грн.)

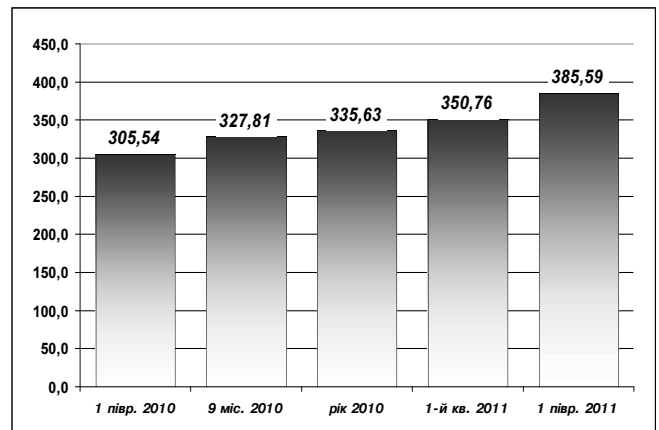
ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА

Діаграма 23. Заощадження на одного вкладника, грн.

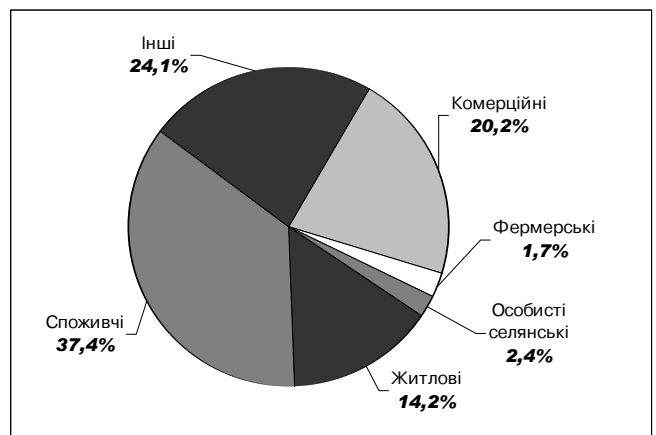
КАПІТАЛ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 24. Капітал на одного члена спілки (грн.)

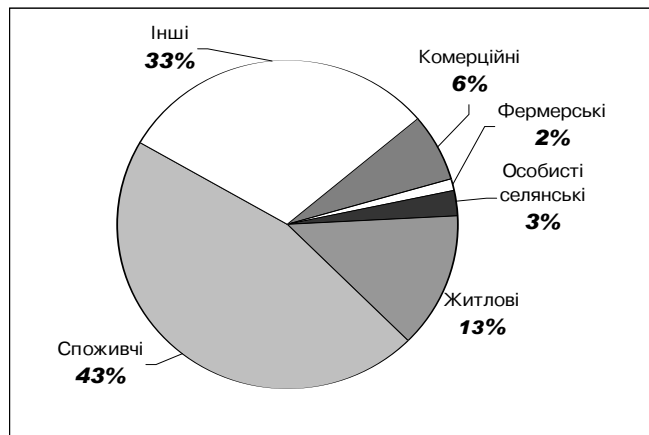
СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ

Діаграма 25. Структура кредитного портфеля за видами

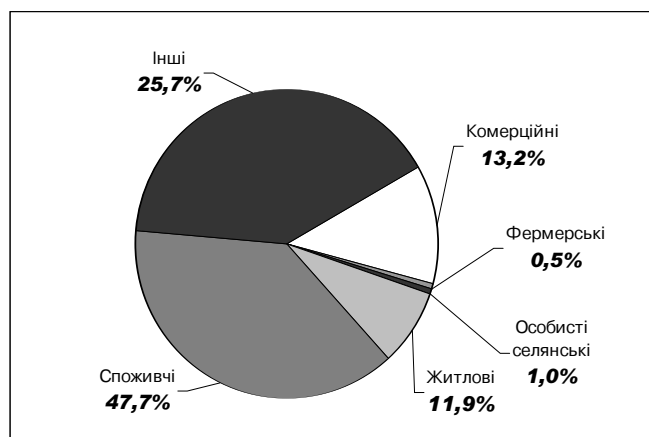
■ СТРУКТУРА ВИДАНИХ КРЕДИТІВ

Діаграма 26. Структура виданих кредитів

■ ДОХОДНІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ КРЕДИТІВ

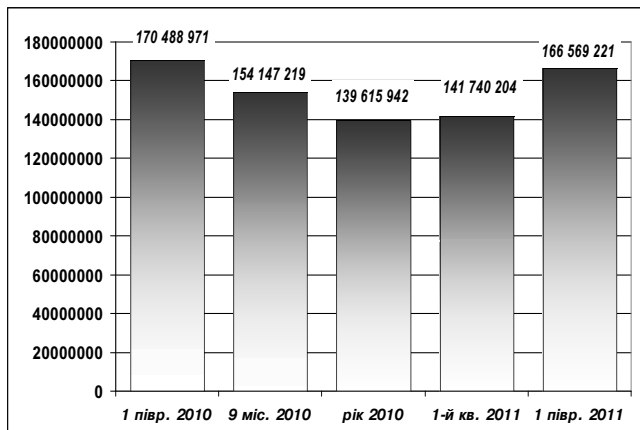
Діаграма 27. Доходність кредитного портфеля за видами кредитів

Майже не змінилася структура кредитного портфеля, зросла частка кредитів на інші потреби та житлових кредитів. Споживчі кредити продовжують переважати в структурі кредитного портфеля, їх частка в останньому кварталі зросла на 0,3 %. Споживчі кредити забезпечують спілкам 47,7 % доходності. Найнижчою доходністю характеризуються фермерські (0,5% доходу від 1,7 % портфеля) та особисті селянські кредити (1 % доходу від 2,4% портфеля). Такий підхід є цілком зрозумілим, в той же час, для забезпечення необхідного рівня доходності кредитного портфеля та його відповідності строкам залучення коштів, кредитним спілкам необхідна його диверсифікація.

Поквартальна динаміка видачі кредитів представлена наступною діаграмою:

Діаграма 28. Поквартальна динаміка видачі кредитів (грн.)

У другому кварталі 2011 року сума виданих кредитів значно зросла і склала 166,6 млн. грн., у порівнянні з минулим кварталом зростання склало 25 млн. грн. В той же час, порівняно з аналогічним періодом минулого року, кредитів видано на 4 мільйони менше.

Наступна таблиця дає уявлення про річну динаміку видачі кредитів за цільовим призначенням. Дані представлені наростаючим підсумком з початку року.

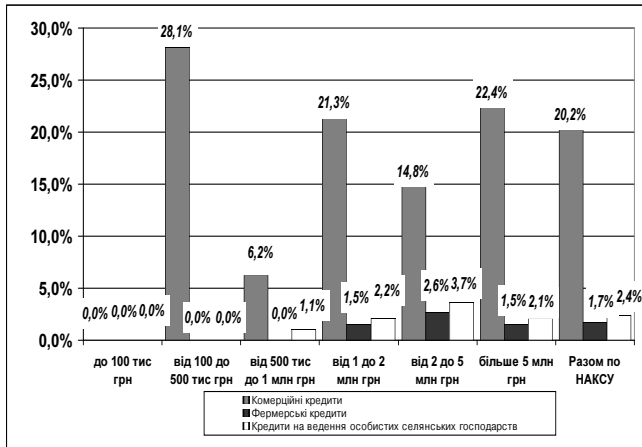
Середній розмір кредитів, що видалися кредитними спілками - членами НАКСУ в другому кварталі поточного року, складає 7704 грн., що на 523 грн. більше, ніж в першому кварталі 2011 року. Структура виданих кредитів у цьому кварталі не змінилася. Найбільше за кількістю - 22 329 - як і в минулих періодах, було видано споживчих кредитів, а найменше - фермерських, яких, в свою чергу, було видано 122. Також слід відзначити тенденцію до зменшення кількості виданих кредитів, наданих на придбання, будівництво, ремонт та реконструкцію житла, протягом 12 місяців.

Таблиця 5. Річна динаміка видачі кредитів за цільовим призначенням

	6 міс. 2010	9 міс. 2010	рік 2010	3 міс. 2011	6 міс. 2011
Надано кредитів	308 828 062	462 975 280	602 561 222	141 740 204	308 309 424
кількість	46 877	71 431	94 079	19 736	40 015
Комерційні	22 570 268	30 917 897	42 470 372	8 687 507	17 744 671
кількість	964	1 434	1 820	414	804
Фермерські	4 582 635	5 074 061	5 865 601	2 878 233	5 525 744
кількість	156	182	237	65	122
Особисті	6 977 912	11 496 390	15 792 169	6 269 167	9 780 442
кількість	1 075	1 500	1 874	536	898
Житлові	41 454 953	63 709 631	81 600 452	19 071 046	39 117 344
кількість	5 568	8 429	10 919	2 067	4 586
Споживчі	128 890 436	210 403 084	278 937 298	63 803 646	134 888 992
кількість	27 354	42 149	55 705	11 071	22 329
Інші	104 351 857	141 374 217	177 895 330	41 030 605	101 252 232
кількість	11 760	17 737	23 524	5 583	11 276

Загальна картина буде неповною, якщо не представити відсоток комерційних, фермерських та особистих селянських кредитів в кредитних портфелях спілок різних категорій:

Діаграма 29. Структура кредитних портфелів кредитних спілок різних категорій

Висновок

Питома вага бізнес-кредитів в кредитному портфелі всіх кредитних спілок - членів НАКСУ складає 24,3 %, порівняно з попереднім кварталом цей показник зменшився на 0,6 %. Найбільшою часткою бізнес-кредитів характеризуються кредитні портфелі кредитних спілок з активами більше від 100 до 500 тис. грн. (28,1 %), а найменшою (0 %) - кредитні портфелі кредитних спілок з активами до 100 тис. грн. Найбільша питома вага кредитів, наданих на ведення фермерських та особистих селянських господарств, притаманна групі спілок з активами від 2 до 5 млн. грн.

Таким чином, у другому кварталі 2011 року кредитним спілкам - членам НАКСУ притаманні наступні тенденції:

- зростання сумарних активів і кредитного портфеля;
- зростання капіталу кредитних спілок.

При цьому, зростання капіталу кредитних спілок відбувається на фоні загального зменшення пайового капіталу за рахунок зростання резервного капіталу, що, безумовно, є позитивним.

Загальні тенденції ще більш яскраво розкриваються при проведенні аналізу окремих груп кредитних спілок. Так, з 36 проблемних кредитних спілок, які станом на 1 липня 2011 мають балансовий збиток, у 14 КС збиток може бути перекритим за рахунок резервного капіталу, ще у 12-ти збиток поточної діяльності зменшується, а у чотирьох спілок перше півріччя навіть було прибутковим, хоча, зрозуміло, цього прибутку недостатньо для покриття раніше отриманого збитку.

В той же час, цю групу кредитних спілок поєднує колосальна загальна проблема: недостатність сформованого резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок за цією групою складає 111,7 мільйона гривень.

На іншу частину кредитних спілок, які успішно спрацювали у першому півріччі і не мають фінансових проблем, припадає 462,4 мільйона грн. активів. Активи цієї групи за перше півріччя зросли на 21,6 млн. грн., кредитний портфель збільшився на 22,2 млн. грн. і склав станом на 01.07.2011 р. 422,3 млн. грн., депозитний портфель збільшився на 15,4 млн. грн. і складає 288,4 млн. грн.

Протягом першого півріччя 2011 року цими спілками видано понад 70 тисяч кредитів загальною сумою 287 млн. грн.

На жаль, проблема зростання простроченості не обійшла і успішні спілки. Протягом першого півріччя загальна сума прострочених кредитів зросла на 2,7 млн. грн. і досягла 72,8 млн. грн. (17 %). При цьому за півріччя ними було сформовано РЗПВ на 1 млн. грн. Таким чином, загальна сума резерву склала на 01.07.2011 р. 48,3 млн. грн. Рівень недоформування РЗПВ до нормативного значення складає 2,6 млн. грн.

Прискіпливе ставлення до рівня прострочення і покриття його РЗПВ пов'язане з тим, що з 1 липня 2011 року Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок повернулися до "докризового" тексту. Це, зокрема, означає, що, незважаючи на фінансовий результат, всі кредитні спілки повинні щомісячно формувати резерв забезпечення покриття втрат від неповернених позичок у повному обсязі. Таким чином, за даними дев'яти місяців слід очікувати або збільшення кількості збиткових кредитних спілок, або невиконання частиною спілок порядку формування РЗПВ.

В той же час, враховуючи зростання у цієї групи спілок рівня капіталізації (резервний капітал цієї групи спілок збільшився за півріччя на 7 млн. грн.), можна сподіватися, що більшість з них зможуть виконати вимоги "докризової" версії Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок.

**Катерина КАЛУСТОВА, Віце-президент
Національної асоціації кредитних спілок
України з питань саморегульованості, Директор
фінансового департаменту НАКСУ**

"НАРОДНА СКАРБНИЦЯ" ДАРУЄ НЕЗАБУТНЄ СВЯТО

Третього вересня цього року кредитна спілка «Народна скарбниця» з м. Борщева Тернопільської області святкувала своє 15-річчя. На запрошення голови правління КС Зіновія Ковбеля на ювілей прибула досить значна кількість гостей: керівники майже 20 кредитних спілок з усієї України. Крім численного представництва КС Тернопільщини, свято розділили керівники кредитних спілок з Донеччини, Луганщини, Одещини, Хмельниччини та Житомирщини, а також делегація від НАКСУ на чолі з Президентом Асоціації Петром Козинцем та Головою Ради Анатолієм Занюком. Також на святі були присутні: член ради директорів кредитної спілки «Самопоміч» (м. Чикаго, США) Роман Яцківський, виконавчий директор Національного рейтингу «Золота Фортуна» Микола Єдамов, Голова Борщівської міської ради Іван Башняк, парох української греко-католицької церкви м. Борщева отець Богдан, представники Військово-Морського флоту України. Забігаючи наперед, пояснимо, що присутність моряків на торжестві кредитівки не випадкова: на честь міста Борщева було названо пожежний катер у складі українських Військово-Морських Сил.

ли з хлібом-сіллю. Пан Зіновій вдячно приймав численні привітання і подарунки, вручаючи натомість пам'ятні гостинці. Увечері відбувся святковий прийом, де кожен з гостей вітав ювілярів: безупинно звучали найщиріші добрі побажання від колег-кооператорів та друзів «Народної скарбниці». В залі панувала тепла родинна атмосфера: невимушеності і відчуття справжнього українського свята додавали невтомні та веселі трієсті музики, а закінчувалося офіційне торжество неймовірної краси феєрверком.

На цьому святковій заході не скінчилися, і наступного дня усі запрошені мали змогу разом із борщівчанами бути присутніми на традиційному щорічному фольклорно-мистецькому фестивалі вишиванок «В Борщівському краї цвітуть вишиванки» та фестивалі борщу «Борщів». Свято вишиванок проводиться уже п'ять років поспіль, щоб зберегти те, що залишилося у спа-

Офіс кредитної спілки «Народна скарбниця» розташовано у самому центрі Борщева. Варто додати, що річниця спілки збіглася зі святкуванням 555-літтям міста. Після святкової ходи по урочисто вбраній центральній вулиці гості прибули до спілки, де гостинні господарі вже чека-

док від минулих поколінь. Під час фестивалю можна було не лише насолодитися неймовірним розмаїттям вишитих сорочок, а й придбати будь-яку з уподобаних чи навіть відвідати майстер-класи, які проводять досвідчені вишивальниці. Що ж до фестивалю борщу, то таке дійство навряд чи є деінде: кожен район, кожне село представили тут своїх найкращих господарів з їхнім традиційним борщем, які щедро пригощали усіх бажаючих гордістю українського кулінарного мистецтва та безліччю інших ласих страв та напоїв.

Тим часом на центральній площі йшов святковий концерт, а неподалік готувалося нове пригощання: на свято прибув голова Тернопільської обласної державної адміністрації Валентин Хоптян. Йому традиційно було відведено особливу роль — зварити для жителів та гостей Борщеву борщ за власним рецептом. З нею він та його колеги упоралися блискуче, чим порадували присутніх та численних представників ЗМІ.

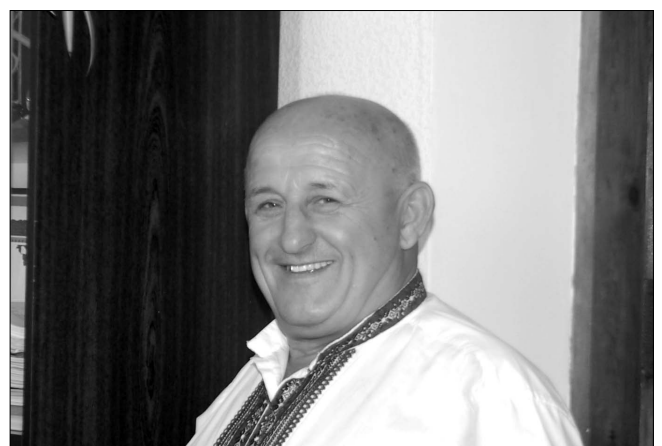
Надвечір усі бажаючі могли насолодитися виступами українських естрадних артистів та знову ж таки посмакувати частування гостин-

них жителів Західного Поділля. Тож свято міста, вишиванок та борщу вдалося на славу.

Наступного дня гостинні спілчани організували для гостей захопливі прогулянки по найцікавіших та найвідоміших місцях Борщівщини: печері «Вертеба», де збереглися численні залишки Трипільської культури, та справжньому підземному диві — печері Кришталевій, що поблизу с. Кривче. А завершував триденне перебування делегації НАКСУ та колег-спілчан на теренах Тернопільщини прощальний обід на березі Дністра: місцеві господарі щедро частували гостей неймовірно смачними домашніми стравами під незабутній спів трієстих музик.

Зіновій Антонович Ковбель, голова правління КС «Народна скарбниця»:

— 8 серпня 1996 року відбулися збори Конгресу Українських Націоналістів і представників Греко-католицької громади по заснуванню нашої кредитної спілки, а згодом були обрані органи управління. Для кращого пізнання справи ми слухали лекції у м. Києві, крім того я прохо-

див стажування у м. Торонто (Канада).

17 жовтня 1997 року КС «Народна скарбниця» набула членства у НАКСУ. Знанням природи кредитної кооперації, умінням володіти фінансовими потоками та опанувувати ситуацію у кризові моменти ми завдячуємо саме керівництву та працівникам Асоціації.

Наші здобутки на фінансовому ринку давалися нелегко, але ми йшли впевненою дорогою, з року в рік нарощуючи активи. І навіть при недалекоглядній політиці наших можновладців ми досягли вагомих результатів, а гарні показники є кращим тому підтвердженням.

15 років для нас — це довга дорога, всяяна і пелюстками, і колючками, але це наша дорога, і ми гордимся, що проходимо її з честю, нам не соромно дивитися людям в очі. Я бажаю усім своїм шановним колегам такої ж радості у роботі і ще більших здобутків!

Юлія Степанівна Ференц, член спостережної ради КС «Народна скарбниця»:

— У минулому я була юристом. Під час роботи у райдержадміністрації, з 1996 року стала членом цієї кредитної спілки, яка на той час орендувала приміщення поряд. У спостережній раді КС «Народна скарбниця» працюю лише рік. З паном Зеником досить цікаво працювати, це всесторонньо розвинена чесна людина. Нашу кредитну спілку я б назвала «совісний банк», на який люди завжди можуть покластися і не перейматися за свої заощадження. Населення Борщєва становить 11 тисяч громадян, членами кредитної спілки «Народна скарбниця» є понад 7

тисяч, і це красномовно свідчить про рівень довіри людей до нашої установи.

В історичному плані 15 років — це досить велика дата для кредитної спілки. Ще на початку року, під час чергових загальних зборів, ми були поінформовані про підготовку широкого святкування ювілею у всеукраїнському масштабі, куди будуть запрошені представники кредитних спілок з усієї України. Усі працівники нашої кредитівки брали участь у підготовці святкування: гуртом обговорювалися ідеї, кожен мав можливість запропонувати щось своє. А в цілому план святкування належав пану Зіновію, ми лише вносили корективи чи доповнення.

Марія Іванівна Кунцьо, головний бухгалтер КС «Народна скарбниця»:

— У «Народній скарбниці» я працюю з самого її початку — прийшла на перші загальні збори, а сьогодні святкуємо вже 15-річчя роботи. Пам'ятаю, як збирала перші внески по 5 гривень. Тоді у нас не було власного офісу, спілка розміщувалась у приміщенні Конгресу Українських Націоналістів (пан Зіновій вів активну політичну діяльність). Початок роботи кредитівки був непростим, це був період краху фінансових пірамід і низької довіри людей до різних видів фінансових установ. Але з часом своєю прозорою чесною роботою ми зуміли переконати співгромадян у надійності наших послуг — і люди пішли до нашої кредитної спілки.

Ми усі довго готувалися до 15-річного ювілею нашої спілки, дуже хвилювалися, щоб усе вдалося, як заплановано, щоб усі запрошені гості лишилися задоволені, і дуже сподіваємося, що про борщівську кредитну спілку «Народна скарбниця» у всіх лишиться безліч приємних спогадів.

**Василь Михайлович Тимош,
співзасновник КС «Народна скарбниця»,
екс-голова спостереженої ради:**

— З паном Зіновієм я знайомий дуже давно, ще до того, як я став головою спостереженої ради. Пригадую, коли я обіймав посаду міського голови, Зіновій Антонович звернувся до мене з проханням допомогти спілці вибрати приміщення. Було підібрано підходяще, і зараз кредитна спілка має благоустроєний, пристойний і дуже затишний офіс.

Певний час я був членом спілки, а згодом колектив вирішив обрати мене головою спостереженої ради. Хочу сказати, що мені було приємно працювати протягом майже 5 років у дружньому колективі «Народної скарбниці». Пізніше так склалося, що я зайнявся власним бізнесом, проте ми спілкуємося і зараз.

**Лариса Тимчук,
юрист КС «Народна скарбниця»:**

— У «Народній скарбниці» я працюю 12-й рік. В кредитну спілку я влаштувалася на роботу, ще коли була студенткою. Працювала тут на посаді кредитного інспектора, а 6 років тому перейшла на посаду юриста. За увесь час у мене не виникало навіть думки про зміну місця роботи: у нас чудовий колектив, гарне керівництво.

До цьогорічного свята ми усі готувалися заздалегідь. Практично всі ідеї, звичайно, належать пану Зіновію — він чимало бачив під час своїх робочих подорожей по світу, багато читав, спілкувався із заокеанськими колегами, і це надихнуло його на те, щоб влаштувати саме таке масштабне, яскраве, щедre свято, яке надовго запам'ятається. Увесь колектив нашої кредитної спілки допомагав втілити ці ідеї у реальність. Усього у «Народній скарбниці» та її відділеннях у смт Скала-Подільська та Мельниця-Подільська сьогодні працює 15 осіб, і ми пишаємося своїм дружним, згуртованим та доброзичливим колективом.

**Олександра Гринюк, кредитний
інспектор Мельнице-Подільського
відділення КС «Народна скарбниця»:**

— Свого часу я закінчила педагогічний університет, за фахом викладач. Кілька років пропрацювавши у школі, я зрозуміла, що педагогіка — не моє покликання, а наступні 4 роки роботи у КС «Народна скарбниця» допомогли мені знайти себе. Зараз я навчаюся у Тернопільському фінансово-економічному університеті. Я вдячна долі, що познайомилася з паном Зіновієм та колективом нашої кредитної спілки.

"НАРОДНА СКАРБНИЦЯ" ДАРУЄ НЕЗАБУТНЄ СВЯТО

З ЖИТТЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

10 РОКІВ СТАБІЛЬНОЇ РОБОТИ

Районну кредитну спілку «Корюківська» було створено у 2001 році на виконання Указу Президента України Леоніда Кучми. Розпорядження про виконання цього Указу було адресоване управлінню сільського господарства і продовольства персонально Демиденко Наталії Михайлівні, яка на той час займала посаду начальника відділу економіки. Голова Корюківської районної державної адміністрації Довгаль Олександр Васильович особисто провів установчі збори засновників, де і було започатковано кредитну спілку «Корюківська». Першим головою правління була призначена Шведко Тетяна Миколаївна, на плечі якої лягли всі організаційні питання подальшого розвитку кредитної спілки. Засновниками, а також членами спостережної ради і ревізійної комісії були працівники апарату райдержадміністрації, районної ради, управління сільського господарства і продовольства, інших відділів і управлінь райдержадміністрації. Всі вони брали безпосередню участь у створенні і розвитку районної кредитної спілки.

Членство кредитної спілки «Корюківська» обмежується територією Корюківського району Чернігівської області. Жителі району були забезпечені фінансовою підтримкою, яка в ті важкі роки була вкрай необхідна.

Варто зазначити, що на той час в районі ніхто не знав, що таке кредитна спілка і які функції вона виконує в суспільстві. Інформації в пресі на цю тему було обмаль. Ініціатори заснування кредитної спілки власними зусиллями, через виступи на нарадах і масових заходах, на сторінках районної газети «Маяк» та через місцеве радіомовлення доносили до жителів нашого району інформацію про можливість скористатися послугами кредитної спілки.

Додатково діяльність районної кредитної спілки «Корюківська» активно пропагували Голова Корюківської районної державної адміністрації Довгаль Олександр Васильович, Хроленко Василь Дмитрович, Верещака Лідія Василівна, Демиденко Наталія Михайлівна, Васильченко Любов Михайлівна.

Велику підтримку у розвитку КС «Корюківська» надала Грінченко Валентина Митрофанівна, голова правління КС «Чернігівська». Цю кредитну спілку було створено на декілька років раніше. Колеги з відкритою душею ділилися своїм досвідом. І саме Валентина Митрофанівна привела нас у Канадську програму і допомогла набу-

ти членство у Національній асоціації кредитних спілок України (НАКСУ). Тоді ми отримали першу зворотну фінансову допомогу для розвитку кредитної спілки «Корюківська» по 5 тисяч гривень від Канадської програми і НАКСУ.

Активи нашої кредитної спілки довгий час формувалися за рахунок членських внесків по 5 гривень. Перший кредит у розмірі 150 грн. був виданий Марченку Анатолію Васильовичу, який і сьогодні активно користується послугами КС «Корюківська».

Перші півтора роки голова правління і головний бухгалтер нашої кредитної спілки працювали на громадських засадах, і лише з січня 2003 року з'явилась можливість виплачувати незначчу заробітну плату.

А між тим, про кредитну спілку дізнавалося все більше жителів району, поступово зростали членство і активи. На кінець 2005 року кредитна спілка «Корюківська» мала 1100 членів та 720 тис. грн. активів. Люди вже не боялися приносити свої заощадження в кредитну спілку і активніше брали кредити.

Штат працівників нашої кредитної спілки зріс до п'яти осіб. За участю і за підтримки НАКСУ абсолютно всі працівники проходили навчання. Це були планові тематичні семінари, науково-практичні конференції, спілкування з колегами з інших кредитних спілок. Варто зазначити, що навчання і підвищення кваліфікації є актуальним і сьогодні. Постійні зміни в законодавстві вимагають щоденної уваги і вивчення нової інформації, і в цьому нам постійно допомагають сервісні служби НАКСУ.

Через 6 років активної фінансової діяльності КС «Корюківська» змогла придбати власний сучасний офіс на центральній вулиці міста Корюківки.

У жовтні 2007 року ми широкомасштабно святкували Міжнародний день кредитних спілок та презентували для членів нашої кредитної спілки новий офіс. У святкових заходах брав участь Президент НАКСУ Петро Миколайович Козинець, засновники КС «Корюківська» та колеги з кредитних спілок сусідніх районів.

У жовтні 2008 року головою правління КС «Корюківська» було призначено Савченко Тетяну Григорівну, яка починала свою трудову діяльність у КС «Корюківська» ще 2004 року на посаді кредитного інспектора. Молода, енергійна, розумна і гарна жінка за ці роки досконало вивчила специфіку роботи кредитної спілки, перебуваючи на різних посадах: головного бухгалтера, заступ-

ника голови правління, фінансового директора. Початок її роботи на керівній посаді збігся зі світовою економічною кризою. Але КС «Корюківська», завдячуючи професіоналізму керівництва і працівників кредитної спілки, мужньо вистояла у тяжкі для всієї країни часи. Звичайно, дещо знизилась активи та темпи кредитування населення, проте ажіотажу вдалося уникнути.

І сьогодні, зустрічаючи свою 10-ту річницю, КС «Корюківська» має достойні показники фінансової діяльності як для кредитної спілки районного масштабу. Активи складають 3,7 млн. грн., членство становить 3256 осіб. За рік кредитна спілка надає населенню району в середньому кредитів на 5 млн. грн.

Приємно усвідомлювати, що нашу кредитну спілку знають і поважають у районі. За досягнуті успіхи у розвитку і стабільну роботу працівники спілки неодноразово нагороджувалися почесними відзнаками від району та Національної асоціації кредитних спілок України. А перший голова правління Тетяна Шведко і займаюча нині посаду голови правління Тетяна Савченко за вмиле керівництво та інтенсивний розвиток кредитної спілки удостоєні почесного звання «Жінка Корюківщини».

Вважаємо, що у кредитній спілці, де є мудре і виважене керівництво, дотримання Статуту та реальне виконання своєї першочергової функції — забезпечення фінансовими послугами населення свого регіону, — там не може виникати великих проблем.

Насамкінець бажаємо всім колегам з кредитних спілок і асоціацій України фінансової стабільності, подальшого процвітання та нових успіхів! Нехай доля шле всім нам добро і щастя, міцне здоров'я та достаток!

**Любов Васильченко,
голова спостережної ради
кредитної спілки
«Корюківська»**

Кредит «Корюківська»

ИТНА СПІЛКА ЮКІВСЬКА»

ЗМІНА ГОЛОВНОГО БУХГАЛТЕРА В КРЕДИТНІЙ СПІЛЦІ

Головний бухгалтер кредитної спілки, як будь-який інший працівник, може звільнитися з роботи, а голова правління кредитної спілки зобов'язаний знайти йому заміну. Зміна головного бухгалтера завжди болісний і відповідальний процес, під час якого виникає багато питань. Цим матеріалом ми спробуємо разом розібратися у найтипівших з них.

Як шукати заміну головному бухгалтеру і що робити, якщо немає кандидатури, яка підходила б за фахом

Під час пошуку кандидатури на посаду головного бухгалтера голова правління повинен перевірити відповідність цієї кандидатури вимогам підпунктів а, в, г, ґ пункту 3.1 Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 13 липня 2004 року № 1590 «Про затвердження Професійних вимог до керівників та головних бухгалтерів фінансових установ». Зокрема, головний бухгалтер кредитної спілки повинен:

а) мати повну або базову вищу освіту (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста, магістра, бакалавра);

в) мати стаж роботи на посадах, пов'язаних з фінансовою або бухгалтерською діяльністю, — не менше трьох років;

г) протягом останніх п'яти років не бути керівником, фінансовим директором або головним бухгалтером фінансової установи, визнаної банкрутом, підданої процедурі примусової ліквідації або до якої було застосовано захід впливу відповідним органом, який здійснює регулювання ринків фінансових послуг, у вигляді відсторонення керівництва від управління фінансовою установою та призначення тимчасової адміністрації;

ґ) не мати непогашеної судимості за умисні злочини, злочини у сфері господарської та службової діяльності, а також не бути позбавле-

ним права обіймати певні посади та займатися певною діяльністю.

При цьому, відповідно до пункту 3.2. «Професійних вимог до керівників та головних бухгалтерів фінансових установ», новопризначений головний бухгалтер у разі, якщо він не проходив підвищення кваліфікації і не складав екзамену згідно з підпунктом «б» пункту 3.1 або протягом останніх трьох років не проходив підвищення кваліфікації за формою «спеціалізація», повинен у тримісячний строк з дати його призначення виконати вимоги підпункту «б» пункту 3.1 «Професійних вимог до керівників та головних бухгалтерів фінансових установ».

Відсутність кандидатури нового головного бухгалтера або необхідність подання звітності за відповідний період не можуть бути причиною для затримки звільнення головного бухгалтера, оскільки працівник має право розірвати трудовий договір, укладений на невизначений термін, письмово повідомивши про це власника або уповноважений ним орган за два тижні, іншими словами, просто не вийти на роботу після спливу двотижневого терміну. І це, навіть не враховуючи ситуації, коли заява про звільнення за власним бажанням обумовлена неможливістю продовжувати роботу (переїзд на інше місце проживання, перевід чоловіка (жінки) на роботу в іншу місцевість; вихід на пенсію тощо), а власник або уповноважений ним орган, відповідно до КЗпП, зобов'язаний розірвати трудовий договір у строк, про який просить працівник.

Якщо до дати звільнення «старого» головного бухгалтера кандидатури, яка відповідала би вимогам Держфінпослуг до головного бухгалтера, не знайдено, голова правління повинен звернутися до спостережної ради із пропозицією щодо зміни форми організації бухгалтерського обліку.

Право самостійного встановлення форми організації бухгалтерського обліку закріплено за юридичною особою частиною четвертою статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (далі за текстом — Закон № 996-XIV), а саме:

«Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає форми його організації:

— введення до штату кредитної спілки посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером;

— користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;

— ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою;

— самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником кредитної спілки. **Ця форма організації бухгалтерського обліку не може застосовуватися у кредитних спілках, звітність яких повинна оприлюднюватися, та в бюджетних установах»**

Зміна форми організації бухгалтерського обліку оформлюється протоколом спостережної ради з внесенням відповідних змін до штатного розкладу кредитної спілки і до наказу про облікову політику. При цьому, така зміна не повинна порушувати Положення про правління кредитної спілки.

Існує два основних види Положення про правління. Одним видом передбачається, що до складу правління входять голова правління, заступник голови правління та члени правління, а другим видом передбачається, що склад правління включає, крім голови правління і його заступника, ще й головного бухгалтера. Якщо кредитна спілка користується Положенням першого виду, зміна форми організації бухгалтерського обліку не буде суперечити Положенню про правління. У разі якщо Положенням про правління прописаний його склад, що включає головного бухгалтера, зміна форми організації бухгалтерського обліку з вибором такої форми організації, як користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, що здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи, або ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку аудиторською фірмою, буде суперечити Положенню про правління, зміни до якого, як відомо, можуть бути внесені виключно загальними зборами. Таку невідповідність може бути виявлено під час перевірки Держфінпослуг. Отже, перед обранням форми організації бухгалтерського обліку необхідно уважно вивчити Положення про правління кредитної спілки.

Чи потрібно проводити приймання-передачу справ?

За часів, коли бухгалтерський облік «підкорявся» Положенню про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні, затвердженому Постановою КМУ від 3 квітня 1993 р. № 250, передача справ при звільненні головного бухгалтера була обов'язковою. Більше того, якщо новий головний бухгалтер не приймав справи, на нього покладалася відповідальність за помилки попереднього періоду. На даний момент у Законі № 996-XIV норми щодо обов'язковості такої передачі не міститься, а відповідальність за своєчасність та правильність складання документів несе особа, яка підписує ці документи. Отже, новий головний бухгалтер не несе відповідальності за помилки свого попередника. Але оскільки під час подання звітності, як фінансової, так і податкової, головний бухгалтер використовує дані попередніх періодів, тому вважається за доцільне здійснити приймання-передачу документів. Аналогічну думку викладено у листі Державної Податкової Адміністрації від **18.09.2009. № 11305/5/23-4018/462:**

«Відповідно до статті 8 Закону № 996-XIV, питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві відноситься до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства і засновницьких документів. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає форми його організації, у тому числі введення в штат кредитної спілки посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером.

Завдання і обов'язки головного бухгалтера визначено в Законі № 996-XIV і Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників, затвердженому наказом Міністерства праці і соціальної політики України від 29.12.2004 р. № 336. Так, згідно з пунктом 7 статті 8 Закону № 996-XIV головний бухгалтер:

— забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних основ бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені терміни фінансової звітності;

— організовує контроль за відображенням по рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;

— бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з недостачею і відшкодуванням

втрат від недостачі, крадіжки і псування активів кредитної спілки;

— забезпечує перевірку стану бухгалтерського обліку у філіях, представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах кредитної спілки.

Законом № 996-XIV не передбачена норма відносно приймання-передачі справ в разі призначення і звільнення головного бухгалтера. Тобто підприємство самостійно приймає рішення, чи потрібні йому такі процедури, як передача справ у разі звільнення головного бухгалтера і призначення іншого і перевірка стану бухгалтерського обліку та звітності і хто її повинен проводити (власними силами, аудитор і т. п.).

В той же час ДПА України вважає, що для уникнення випадків покладання провини на працюючого головного бухгалтера при звільненні попереднього головного бухгалтера, йому необхідно перевірити бухгалтерську документацію, яка залишилася після звільненого попередника і буде підставою для складання податкової звітності в період виконання ним посадових обов'язків».

Кому передати справи, якщо нового головного бухгалтера ще немає?

Якщо на момент звільнення головного бухгалтера заміна йому відсутня, приймання-передачу справ здійснює голова правління кредитної спілки. Саме таку позицію викладено у листі Міністерства праці та соціальної політики України від 23.10.2009 р. № 251/06/186-09: «...відповідно до статті 6 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» керівник кредитної спілки зобов'язаний створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити неухильне виконання всіма підрозділами, службами та працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.

Тому, що стосується питання, яка саме особа приймає справи від головного бухгалтера, якщо на момент його звільнення заміни немає, то зазвичай це здійснює керівник кредитної спілки, установи, організації».

Відмітимо, що, на думку Міністерства праці та соціальної політики, особа не може бути прийнятою на посаду головного бухгалтера до звільнення попереднього, отже, на момент прий-

мання-передачі справ головний бухгалтер кредитної спілки — це особа, що звільняється, а нового головного бухгалтера бажано тимчасово прийняти на іншу посаду з подальшим призначенням на посаду головного бухгалтера після звільнення його попередника.

Яким чином проводити передачу справ?

Процедура приймання-передачі справ проводиться у кілька етапів.

Перший етап — наказ про проведення приймання-передачі. У наказі необхідно відобразити прізвище, ім'я та по-батькові особи, яка буде приймати справи, склад комісії з приймання-передачі справ, період, протягом якого буде здійснюватися приймання-передача справ, необхідність залучення третіх осіб. Крім того, у наказі може визначатися термін, протягом якого повинна бути здійснена заміна банківських карток. Додатково необхідно звернути увагу на те, що головний бухгалтер є членом багатьох комісій (наприклад, інвентаризаційної), тому необхідно внести зміни до персонального складу цих комісій. При цьому, якщо склад комісій прописаний у обліковій політиці кредитної спілки, зміни вносяться до наказу про облікову політику.

Другий етап — проведення інвентаризації майна та зобов'язань.

Третій етап — перевірка стану обліку та звітності, наявності бухгалтерських та податкових документів. Цей етап бажано проводити із залученням спеціалістів аудиторських фірм, особливо у випадку, коли у зв'язку з відсутністю кандидатури на посаду головного бухгалтера справи буде приймати голова правління.

Четвертий етап — приймання-передача справ, який включає фактичну передачу первинних документів, реєстрів бухгалтерського та податкового обліку, фінансової, податкової та іншої звітності, цінностей тощо зі складанням опису.

П'ятий етап — складання та підписання акта приймання-передачі.

Єдина форма акта приймання-передачі відсутня. Так само, як вимога щодо кількості екземплярів такого акта. Здається доцільним скласти акт приймання-передачі у трьох екземплярах, два з яких зберігаються особисто особами, які здали (прийняли) справи, а третій екземпляр додається до наказу про проведення приймання-передачі і зберігається безпосередньо в кредитній спілці. Такий підхід дозволить уникнути

проблем із втратою акта приймання-передачі, і, відповідно, з відсутністю доказів наявності (відсутності) окремих документів на момент приймання-передачі.

Необхідно врахувати ще деякі моменти. Новий головний бухгалтер, який прийняв справи, **не відповідає** за дані, що містяться в цих справах. Він **відповідає** лише за їх **збереження**. Якщо в процесі приймання-передачі справ виявиться відсутність деяких необхідних журналів (книг), про це робиться запис у акті приймання-передачі, а журнал (книга) відкривається з дня проведення приймання-передачі.

За який період необхідно передати документи?

«Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку», затвердженим Наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року № 88 (далі за текстом — Положення № 88), визначено, що зберігання первинних документів та облікових реєстрів, що пройшли обробку і були підставою для складання звітності, а також бухгалтерських звітів і балансів, оформлення і передачу їх до архіву забезпечує головний бухгалтер кредитної спілки, установи (пункт 6.7. Положення № 88).

Строк зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської та іншої звітності в архіві кредитної спілки, установи визначається згідно з нормативно-правовим актом з питань визначення строків зберігання документів, затвердженим центральним органом виконавчої влади у сфері архівної справи і діловодства (пункт 6.6. Положення № 88). Нормативно-правовим актом з питань визначення строків зберігання документів є затверджений наказом Головного архівного управління при Кабінеті Міністрів України від 20 липня 1998 р. № 41 «Перелік типових документів, що утворюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших підприємств, установ та організацій, із зазначенням строків зберігання документів», яким, зокрема, для більшості бухгалтерських документів встановлений строк зберігання три роки за умови завершення перевірки державними податковими органами з питань дотримання податкового законодавства, а для бюджетних установ та організацій, а також для госпрозрахункових підприємств і організацій, які знаходяться у сфері управління міністерств, інших центральних органів виконавчої

влади, — ревізії. У разі виникнення суперечок, спорів, слідчих і судових справ — зберігаються до ухвалення остаточного рішення. Виключення складають документи, пов'язані із нарахуванням заробітної плати. Якщо у кредитній спілці ведуться особові рахунки працівників, термін їх зберігання складає 75 років, якщо ж особові рахунки не ведуться, термін зберігання розрахункових (розрахунково-платіжних) відомостей (табуляграм) на видавання заробітної плати, гонорарів, матеріальної допомоги та інших виплат повинен складати 75 років. Крім того, постійному зберіганню підлягають річні фінансові звіти кредитних спілок. Необхідно також врахувати, що, відповідно до пункту 15 частини другої статті 6 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом», кредитні спілки повинні зберігати документи щодо ідентифікації осіб, які провели фінансову операцію, що згідно з цим Законом підлягає фінансовому моніторингу, а також усі документи, що стосуються ділових відносин з клієнтом, не менше п'яти років після завершення ділових відносин, а всі необхідні дані про операції — не менше п'яти років після завершення операції. Необхідно також зауважити, що вищенаведені строки зберігання документів мінімальні і не можуть бути скорочені за рішенням кредитної спілки. В той же час, передача справ від одного головного бухгалтера до іншого — непоганий привід для проведення експертизи цінності документів в кредитній спілці і знищення документів, якщо практична потреба в них відпала й строки їх зберігання вичерпано.

Які документи повинні бути переданими (прийнятими)?

Повинні бути переданими:

Регістри бухгалтерського обліку — головні книги, оборотно-сальдові відомості, реєстри синтетичного та аналітичного обліку по всіх рахунках бухгалтерського обліку, які використовуються в кредитній спілці.

Звітні документи — декларації та розрахунки за всіма видами податків, зборів та обов'язкових платежів, що сплачуються кредитною спілкою; всі форми звітності, що подаються кредитною спілкою, в тому числі звітні дані до Держфінпослуг, фінансова звітність, в тому числі річна звітність, підтверджена висновком аудиторів.

Документи, пов'язані з проходженням пе-

ревірок контролюючих органів — акти податкових перевірок, перевірок Держфінпослуг, Пенсійного фонду тощо.

Документи, пов'язані з проведенням інвентаризації — акти інвентаризації, описи та відомості.

Облікові документи — в тому числі касові документи, а також документи по розрахункових рахунках: виписки банків, платіжні доручення, чекові книжки тощо.

Документи по розрахунках з підзвітними особами — авансові звіти, документи на відрядження тощо.

Документи, пов'язані з нарахуванням заробітної плати — табелі обліку робочого часу, розрахунково-платіжні відомості, довідки-розрахунки про надання відпустки, звільнення, лікарняні, рішення комісії (уповноваженого) із соціального страхування кредитної спілки про призначення матеріального забезпечення тощо.

Документи щодо обліку розрахунків з контрагентами — акти звіряння розрахунків, журнали обліку довіреностей, акти виконаних робіт (послуг) тощо.

Документи щодо обліку основних засобів та товарно-матеріальних цінностей — акти приймання-передачі, інвентарні картки (відомості) обліку, акти списання, договори матеріальної відповідальності тощо.

Інші первинні документи та інші документи — бухгалтерські довідки, пояснювальні записки, розпорядження тощо.

Всі наведені вище документи передаються у прошнурованих пронумерованих справах, сформованих залежно від порядку їх формування, що встановлений у кредитній спілці (хронологічний порядок — всі первинні документи за певний проміжок часу (квартал або місяць) підшиваються у справу, або логічний порядок, коли справи формуються за окремими напрямками: банківські документи, накладні, документи по відрядженнях тощо).

Всі кредитні спілки ведуть бухгалтерський облік в електронному вигляді, роздруковуючи відомості за необхідності. Передача облікових реєстрів в цьому випадку має певні особливості. Бажано, щоб оборотно-сальдові відомості, головна книга та інші облікові реєстри, що використовуються у кредитній спілці на дату передачі документів, були роздруковані та підписані головним бухгалтером, який звільняється. У випадку неможливості друку окремих облікових

реєстрів у зв'язку з великим обсягом, можна обмежитися архівною копією даних з бухгалтерської програми, диск з якою додається до акта передачі.

Оскільки жодних нормативних вимог щодо акта приймання-передачі немає, форма акта і його склад лишається на розсуд кредитної спілки. В цьому акті можна висвітлити як власне перелік документів, що передаються, так і загальні результати інвентаризації і стану бухгалтерського обліку в цілому, наприклад:

Кредитна спілка
" _____ "
Дата
м. _____

Акт приймання-передачі справ/

Нами, комісією у складі
Голова правління кредитної спілки

Головний бухгалтер (який звільняється)

Головний бухгалтер (який призначається)

підписано цей акт про те, що при звільненні
Головного бухгалтера п. _____ і
призначенні Головним бухгалтером п.
_____ у процесі передачі
справ виявлено наступне:

первинні документи, згідно з якими вівся облік господарських операцій, знаходяться у кредитній спілці, згруповані за видами господарських операцій і зберігаються у відведених місцях.

Перелік первинних і облікових бухгалтерських документів, які передаються, складений у вигляді реєстрів і додається до цього акта.

Інвентаризація первинних документів на предмет виявлення їх наявності в повному обсязі не проводилася. З метою контролю наявності первинних документів була проведена вибіркова інвентаризація.

При вибірковій перевірці наявності первинних документів виявлена відсутність частини первинних документів, перелік яких складений у вигляді реєстру і додається до цього акта.

Бухгалтерська документація (реєстри обліку) знаходиться на електронних носіях і на момент передачі справ доступна для ознайомлення. Перелік бухгалтерських документів (реєстрів обліку) складений у вигляді реєстру і додається до цього акта.

Проведена вибіркова перевірка бухгалтерської звітності показала, що бухгалтерський облік вівся відповідно до чинного законодавства України, проте має певні недоліки, які перераховані у вигляді реєстру зауважень, який додається до цього акта.

Остання перевірка контролюючими органами проводилася у _____ 20__ року. Результати перевірки оформлені в акті "Про результати комплексної планової виїзної документальної перевірки дотримання вимог податкового та

валютного законодавства України КС _____ за період з _____ по _____ р." №. _____ від _____ р. на _____ сторінках.

Штрафи, недоїмки і адміністративні штрафи, нараховані за результатами перевірки, на момент передачі справ сплачені у повному обсязі.

Діяльність кредитної спілки за період з _____ на момент передачі справ контролюючими органами не перевірялася.

Особи, що підписали цей акт **передачі справ**, свідчать, що на момент передачі справ у них немає відомостей щодо наявності документів, які могли б свідчити про інші результати діяльності кредитної спілки, ніж ті, які вказані в бухгалтерській звітності і бухгалтерських регістрах.

Станом на _____ залишок коштів на поточному рахунку кредитної спілки у (назва банку, реквізити рахунка) складає _____ грн. ___ коп., у касі кредитної спілки - _____ грн. _____ коп.

Звірені залишки по рахунках складають:

№ з/п	Код рахунка	Назва рахунка	Сальдо Д-т	Сальдо К-т

Підписи:

Голова правління КС _____
Головний бухгалтер (який звільняється) КС _____

Головний бухгалтер (який призначається) КС _____

Додатки:

1. Реєстр бухгалтерських документів.
2. Реєстр відсутніх документів.
3. Реєстр зауважень до бухгалтерської документації.
4. Архівна копія даних бухгалтерського обліку станом на _____ на диску.

Або

Кредитна спілка
" _____ "

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова правління

_____ ПІБ

АКТ

Приймання-передачі бухгалтерських справ за _____ рр.

м. _____ " _____ " _____ 20____ року

Я, (прізвище, ім'я по-батькові головного бухгалтера, який звільняється), головний бухгалтер КС " _____ ", у зв'язку зі звільненням, у присутності комісії у складі: (прізвища ім'я по-батькові членів комісії) передаю (прізвище ім'я по-батькові особи, яка приймає документацію), яка заступає на цю посаду, наведену нижче документацію.

№ з/п	Найменування документа	Од. виміру	Кількість	Примітки
1	Первинні документи з обліку:			
	банківських операцій	Справа		Аркуші з по
	касових операцій	Справа		Аркуші з по
	основних засобів	Справа		Аркуші з по
	МШП	Справа		Аркуші з по
	матеріалів	Справа		Аркуші з по
2	Касова книга	Шт.		-
3	Чекова книжка	Шт.		Чеки з № по №
4	Регістри бухгалтерського обліку	Справа		Аркуші з по
				Аркуші з по
				Аркуші з по
				Аркуші з по
				Аркуші з по
5	Регістри податкового обліку	Справа		Аркуші з по
6	Звітність:	Справа		Аркуші з по
				Аркуші з по
				Аркуші з по
				Аркуші з по
				Аркуші з по
7	Акти звірок з контрагентами	Справа		Аркуші з по
8	Акти перевірок	Справа		Аркуші з по

У результаті перевірки стану бухгалтерського й податкового обліку та звітності кредитної спілки значних порушень не виявлено.

У результаті інвентаризації розбіжностей між даними облікових регістрів і фактичними даними не виявлено.

Станом на _____ залишок коштів на поточному рахунку кредитної спілки у (назва банку, реквізити рахунка) складає _____ грн. _____ коп., у касі кредитної спілки - _____ грн. _____ коп.

Справи здав _____ підпис _____ (ПІБ)
Справи прийняв _____ підпис _____ (ПІБ)

Голова комісії _____ підпис _____ (ПІБ)

Члени комісії:

_____ підпис _____ (ПІБ)
_____ підпис _____ (ПІБ)

ОХОРОНА ПРАЦІ. ЯК ЦЕ СТОСУЄТЬСЯ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Кожен роботодавець зазвичай зацікавлений у тому, щоб найманий персонал виконував свої функції в повному обсязі, якісно та своєчасно. Одним із найвпливовіших факторів цього є створення сприятливих умов праці для працівників, що зазвичай потребує певного рівня витрат.

З 25 червня 2011 року розширено законодавче регулювання по цьому питанню шляхом внесення змін до статей 19 та 43 Закону України «Про охорону праці». Так, попередньою редакцією статті 19 зазначеного Закону було передбачено, що:

«...Для підприємств, незалежно від форм власності, або фізичних осіб, які використовують найману працю, витрати на охорону праці становлять не менше 0,5 відсотка від суми реалізованої продукції».

Враховуючи те, що кредитні спілки зазвичай реалізацією продукції не займалися, на цю норму Закону увага не зверталася. Але **новою редакцією статті 19, що набула чинності 25 червня 2011 року, передбачено:**

«Для підприємств, незалежно від форм власності, або фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, **витрати на охорону праці становлять не менше 0,5 відсотка від фонду оплати праці за попередній рік**».

Необхідно зауважити, що статтею 19 не окреслено чіткої періодичності понесення таких витрат, але зі змісту статті можна зробити висновки, що витратити кошти роботодавці мають щорічно.

Враховуючи вищевикладене, в 2011 році кредитні спілки, на підставі ЗУ «Про охорону праці», зобов'язані витратити на охорону праці не менш ніж 0,5 % від фонду оплати праці за 2010 рік.

В той же час необхідно з'ясувати, що таке «витрати на охорону праці». Законодавством передбачений перелік витрат, який можна брати за основу, але стовідсоткове дотримання цього переліку не є обов'язковим для кредитних спілок, які внесені до реєстру неприбуткових організацій, тому що перелік витрат, передбачений Постановою КМУ від 27.06.2003 р. № 994, стосується «витрат, що враховуються в обчисленні об'єкта оподаткування», («по-старому» — валових витрат), тобто цей доку-

мент в першу чергу стосується платників податку на прибуток. В той же час необхідно зауважити, що законодавством встановлені відповідні норми та правила обладнання робочих місць, використання обладнання тощо, які викладені у відповідних нормативних актах Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду, Міністерства охорони здоров'я та ін. Наприклад, враховуючи те, що діяльність більшості кредитних спілок забезпечується за допомогою комп'ютерної техніки, для розширення поняття «витрати на охорону праці» можна ознайомитися з Наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 26.03.2010 № 65 та Державними санітарними правилами і нормами роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин, затвердженими постановою Головного державного санітарного лікаря України від 10.12.1998 р. № 7, де чітко викладені норми для обладнання робочих місць працюючих з ЕОМ (комп'ютером).

Беручи за основу Постанову КМУ від 27.06.2003 р. № 994, для кредитних спілок можна виділити такі основні види витрат на охорону праці:

1. Приведення основних фондів у відповідність з вимогами нормативно-правових актів з охорони праці щодо:

— захисту працюючих від ураження електричним струмом, дії статичної електрики та розрядів блискавок;

— систем вентиляції та аспірації, пристроїв, які вловлюють пил, і установок для кондиціонування повітря у приміщеннях діючого виробництва та на робочих місцях;

— систем природного та штучного освітлення виробничих, адміністративних та інших приміщень, робочих місць, проходів, аварійних виходів тощо;

— систем теплових, водяних або повітряних завіс, а також установок для нагрівання (охолодження) повітря виробничих, адміністративних та інших приміщень, а під час роботи на відкритому повітрі — споруд для обігрівання працівників та укриття від сонячних променів і атмосферних опадів;

— виробничих та санітарно-побутових приміщень, робочих місць, евакуаційних виходів то-

що, технологічних розривів, проходів та габаритних розмірів; обладнання спеціальних перехідних галерей, тунелів у місцях масового переходу працівників, зон руху транспортних засобів;

— проведення атестації робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці та аудиту з охорони праці, оформлення стендів, оснащення кабінетів, виставок, придбання необхідних нормативно-правових актів, наочних посібників, літератури, плакатів, відеофільмів, макетів, програмних продуктів тощо з питань охорони праці;

— проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці посадових осіб та інших працівників у процесі трудової діяльності, організація лекцій, семінарів та консультацій із зазначених питань.

Також необхідно зауважити, що зазначеною Постановою КМУ передбачено:

«... у податковому та бухгалтерському звіті сума асигнувань та фактичні витрати на зазначені цілі наводяться окремим рядком».

Враховуючи вищенаведене, всі витрати, що стосуються обладнання офісу для поліпшення умов праці, є витратами на охорону праці. Також необхідно звернути увагу, що придбання основних засобів та малоцінних необоротних активів є також «витратами на охорону праці» або «асигнуваннями». Тому для уникнення спорів з перевіряючими рекомендується:

— оформити протоколом спостережної ради порядок формування витрат на охорону праці. Тобто з'ясувати, скільки вже було витрачено на охорону праці в 2011 році та визначити напрямки формування додаткових необхідних витрат та асигнувань.

— Для доведення відповідності витрат визначенню «витрати на охорону праці» перед здійсненням таких витрат або асигнувань видавати наказ голови правління із зазначенням, наприклад:

— оплатити ремонт кондиціонера (меблів, комп'ютера) в межах витрат на охорону праці. Бухгалтеру відобразити витрати у складі витрат на охорону праці.

— Придбати стілець для роботи за комп'ютером, що відповідає нормам законодавства з питань охорони праці в межах витрат на охорону праці.

— Під час обліку таких асигнувань або витрат використовувати окремий транзитний субрахунок по рахунку 68 або 63 (наприклад, 685-55 або 631-55).

Нагляд за дотриманням законодавства з питань охорони праці здійснюється центральними органами виконавчої влади з нагляду за охороною праці, які наділені правами, визначеними у

статті 39 ЗУ «Про охорону праці», зокрема:

— здійснювати в присутності роботодавця або його представника перевірку додержання законодавства з питань, віднесених до їх компетенції.

Штрафні санкції за порушення вимог законодавства про охорону праці передбачені статтею 43 ЗУ «Про охорону праці»:

Стаття 43. Штрафні санкції до юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, посадових осіб та працівників.

За порушення законодавства про охорону праці та невиконання приписів (розпоряджень) посадових осіб органів виконавчої влади з нагляду за охороною праці юридичні та фізичні особи, які відповідно до законодавства використовують найману працю, притягаються органами виконавчої влади з нагляду за охороною праці до сплати штрафу в порядку, встановленому законом.

Сплата штрафу не звільняє юридичну або фізичну особу, яка відповідно до законодавства використовує найману працю, від усунення виявлених порушень у визначені строки.

Максимальний розмір штрафу не може перевищувати п'яти відсотків середньомісячного фонду заробітної плати за попередній рік юридичної чи фізичної особи, яка відповідно до законодавства використовує найману працю.

За порушення вимог, передбачених частинами третьою і четвертою статті 19 цього Закону, юридична чи фізична особа, яка відповідно до законодавства використовує найману працю, сплачує штраф із розрахунку 25 відсотків від різниці між розрахунковою мінімальною сумою витрат на охорону праці у звітному періоді та фактичною сумою цих витрат за такий період.

Несплата або неповна сплата юридичними чи фізичними особами, які відповідно до законодавства використовують найману працю, штрафу тягне за собою нарахування пені на несплачену суму штрафу (його частини) з розрахунку 120 відсотків річних облікової ставки Національного банку України, що діяла в період такої несплати, за кожен день прострочення.

Кошти від застосування штрафних санкцій до юридичних чи фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, посадових осіб і працівників, визначених цією статтею, зараховуються до Державного бюджету України.

Притягнення до відповідальності посадових осіб і працівників за порушення законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці здійснюється відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Статтею 41 Кодексу про адміністративні правопорушення передбачено:

«...Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці тягне за собою накладення штрафу на працівників від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та громадян — суб'єктів підприємницької діяльності — від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

Стаття 41-2. Порушення чи невиконання колективного договору, угоди

Порушення чи невиконання зобов'язань щодо колективного договору, угоди особами, які представляють власників або уповноважені ними органи чи профспілки або інші уповноважені трудових колективів органи, чи представниками трудових колективів тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Окрім необхідних витрат на охорону праці, статтею 13 ЗУ «Про охорону праці» передбачені обов'язки роботодавця, невиконання яких може привести до накладання штрафних санкцій за результатами перевірки центральним органом виконавчої влади з нагляду за охороною праці, тому для уникнення штрафів рекомендується:

- призначити посадову особу з питань охорони праці;
- затвердити відповідну посадову інструкцію. Для прикладу можна використати типові інструкції, викладені в мережі інтернет;
- затвердити внутрішню інструкцію з охорони праці. Для прикладу можна використати Типове положення про службу охорони праці, затверджене Наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 15.11.2004 р. № 255, але, враховуючи вимоги Розпорядження ДФП № 116, рекомендується затвердити «Інструкцію»;
- встановити правила виконання робіт та поведінки працівників на території кредитної спілки;
- забезпечити працівників нормативними та внутрішніми актами з охорони праці (відомість про ознайомлення).

Споживання алкогольних та тютюнових виробів у кредитних спілках

Статтею 15-2 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» передбачений перелік місць, де заборонено вживати алкогольні, слабоалкогольні напої та споживання тютюнових виробів.

Так, цією статтею підприємства, установи та організації віднесені до місць, де заборонено куріння (вживати алкогольні напої не заборонено), тому, відповідно до вимог Закону, у приміщеннях підприємств, установ та організацій всіх форм власності має бути розміщена наочна інформація, яка складається із графічного знака про заборону куріння та тексту такого змісту: «Куріння заборонено!».

Поза межами приміщення можна обладнати місце для куріння, де, відповідно до Закону:

«... У спеціально відведених для куріння місцях розміщується наочна інформація, яка складається із відповідного графічного знака та тексту такого змісту: «Місце для куріння. Куріння шкодить Вашому здоров'ю!»

«...У місцях для куріння має бути розміщено прямокутний графічний знак із текстом такого змісту: «Місце для куріння» та інформація про шкоду, яку завдає здоров'ю людини куріння тютюнових виробів, із текстом такого змісту: «Куріння шкодить Вашому здоров'ю!»

Статтею 17 цього Закону передбачені штрафні санкції за невиконання вимог Закону:

«...необладнання спеціально відведених для куріння місць та нерозміщення наочної інформації, передбаченої статтею 15-2 цього Закону, — 3400 гривень (абзац частини другої статті 17 в редакції Закону № 1824-VI від 21.01.2010 р.)».

Накладають штрафні санкції, відповідно до 17-ї статті цього Закону, органи податкової служби:

«...Рішення про стягнення штрафів, передбачених частиною другою цієї статті, приймаються органами державної податкової служби та/або органом, який видав ліцензію на право виробництва і торгівлі спиртом етиловим, коньячним і плодним, спиртом етиловим ректифікованим виноградним, спиртом етиловим ректифікованим плодним, спиртом-сирцем виноградним, спиртом-сирцем плодним, алкогольними напоями і тютюновими виробами, та іншими органами виконавчої влади у межах їх компетенції, визначеної законами України».

**Наталія Аксьонова,
директор аудиторської фірми
"АФ "Наталія Аксьонова - Аудит"**

ПРО ТЕ, ЯК ОДНА ПОДАТКОВА БЮДЖЕТ ПОПОВНЮВАЛА

Була собі в одному місті податкова інспекція. З суб'єктами працювала: податки збирала, звіти приймала, штрафи виписувала, перевірки робила, — знов-таки штрафи виписувала. Інколи, правду кажучи, знаходилися суб'єкти вередливі — штрафи платити не хотіли і до суду йшли. А там вже як суддя вирішить... Як зрозуміє, що призначення податківців — штрафи збирати, а різних суб'єктів — їх платити, — то добре, а як не зрозуміє, то суб'єкт ехидно посміхнеться, суд виграє і нічого не платитиме. Але так, щоб до суду ходити, все ж таки не дуже часто траплялося. Більшість потилицю почуває і гайда платити.

І так воно все і йшло з року в рік, аж доки не сталося таке. Одного разу збирає податківців голова і каже:

— А чи знаєте ви, шановні, що в країні у нас відбувається? У нас відбувається реформування державної влади. І відповідно до цього реформування ми тепер не якась там інспекція, а ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА, і тому ми з вами повинні вдвічі більше податків збирати. Для чого податковий кодекс прийнятий? Щоб більше податків зібрати. А що в Указі президента України написано? Що Державна Податкова Служба проводить перевірки, за результатами яких складає АКТИ. Так що, шановні мої, щоб ніяких мені довідок про проведення перевірок не було: неоштрафований суб'єкт — це недоперевірений суб'єкт! Ідіть і перевіряйте! Ваша місія — наповнення бюджету. А хто місії не розуміє — заяву на стіл.

І пішли податківці суб'єктів перевіряти. А суб'єкти всі різні: хто хоче — сокаче, а хто хоче — кудкудаче. Прийшли перевіряти кредитну спілку. Подивилися — сама неприбуткова, а чим займається — не зрозуміло. І обороти в неї якісь не такі — доходів купа, а податку ні копійки. Та ще й керівництво таке, що хоч прив'яжи — одгризеться. Минулого разу спробували штраф виписати — відсудили. Нічого, думають податківці, це вони такі сміливі були, бо ми інспекцією називалися, а зараз ми ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА, і за нашими плечима сяє Податковий Кодекс України. От ми їм і влаштуємо перевірку років за п'ять, щось та знайдемо. Надіслали повідомлення — все як має бути. А надворі сонце, літо. На перевірку тягтися ліньки. Телефонують до спілки:

— Нам, — кажуть податківці, — Податковий Кодекс дозволяє проводити безвізну перевірку.

Отож збирайте до купи всі документи за п'ять років і гайда до нас.

— Як це так? — обурився голова правління. — Як же я маю до вас документи везти, а працювати з чим?

— А нам Кодекс дозволяє безвізні перевірки робити. Ми вам повідомлення надіслали? Надіслали. Збирайте документи і в понеділок зранку щоб були у нас.

— Зачекайте, шановні, — відповідає голова правління. — У вашому повідомленні жодного слова про безвізну перевірку не було. А як не було, то, будь ласка, ви до нас!

І такий обізнаний цей голова правління, не просто по телефону це каже, а швиденько листа готує і на голову ДПС подає.

Що поробиш: довелося податківцям самим приходити. Надворі спека, а їм кудись пхатися. Отож приходять перевіряючи, і зразу із запитаннячком:

— Чим займаєтесь?

— Кредити видаємо.

— Як це, видаєте? Даруєте? А податок з позичальників утримуєте? Ні? То зараз я вам штрафів напишу з податку на доходи фізичних осіб.

— Чому ж даруємо? Під проценти видаємо. Нам позичальники кредити з процентами повертають.

— Проценти? То ж прибуток! А, то ви торгова організація! Кредити продаєте.

— Яка ж ми торгова організація? Ми неприбуткова фінансова установа. Ось наше свідоцтво. А перевіряючи ніби не чує.

— Де розрахунок ліміту каси відповідно до додатку 8 до Положення про ведення касових операцій? Зараз будемо штрафні санкції рахувати за п'ять років!

— Та кажу ж вам, ми — фінансова установа, і як фінансова установа, відповідно до того самого «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні», затвердженого Постановою Правління Національного банку України від 15 грудня 2004 року № 637, маємо право самостійно встановлювати порядок визначення ліміту каси, і вимога щодо цього розрахунку на нас не поширюється. Ось Вам протокол засідання спостережної ради нашої спілки, в якому чорним по білому написано, що з метою підвищення якості обслуговування вкладників визначити, що

ліміт каси встановлюється наказом голови правління кредитної спілки на рівні 10 % від суми внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки і переглядається за необхідністю, але не рідше ніж один раз на рік. Ось Вам накази голови правління за останні п'ять років. Ось дані щодо суми внесків (вкладів) членів спілки для розрахунку необхідного розміру ліміту каси під кожний наказ.

— То все маячня! Розрахунку немає — ліміт каси не встановлений. Ліміт каси не встановлений — весь залишок вважається понадлімітним. А понадлімітний залишок — це штрафна санкція. За п'ять років у вас 200 мільйонів залишків за касовими книгами. Будете платити 200 мільйонів.

— Шановна перевіряюча, а як Ви собі це уявляєте? У нас активи — 2 мільйони гривень. Що означає штрафна санкція 200 мільйонів? Це ж просто нісенітниця!

— Наша справа — санкції порахувати, а вже як ви їх платити будете — це ваш клопіт. Може, продасте щось.

— Та ми ж Вам повторюємо, у нас активів усього 2 мільйони, 90 % з яких — кредити членам. Як їх не продавай — 200 мільйонів не отримаєш.

— Отримаєш — не отримаєш — ваша справа, а наше діло — санкції порахувати і прозвітувати, що до бюджету ми донараховували надходжень на пристойну суму. Може, премію дадуть до Дня податківця.

Тож поговорили і розійшлися ні з чим. Перевіряюча — штрафні санкції рахувати, а кредитна спілка — Положення про ведення касових операцій читати. Читала-читала бідолаха, а нічого нового не вичитала — все у неї зроблено, як має бути.

Минуло трохи часу, викликає перевіряюча кредитну спілку до себе.

— Ну що, — питає, — будете довідку підписувати?

— Яку довідку? — сторопіла спілка.

— Відомо, яку. Довідку про перевірку касової дисципліни. Я до вас по-людськи поставилася, аж цілих п'ятдесят мільйонів скостила.

— Шановна! Відповідно до пункту 1 статті 86 Податкового Кодексу, за результатами перевірки складається довідка, якщо порушень не виявлено, і акт, якщо були виявлені порушення податкового законодавства. А довідки про порушення податкового законодавства у Податковому Кодексі немає. Тому я нічого і не підписуватиму.

Перевіряюча аж зубами скреготнула. Що за люди? Не

розуміють високої місії ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ, ще й Податковим Кодексом прикриваються. А він не для них писаний, а для нас, податківців.

— Ну, не хочете по-доброму сто п'ятдесят мільйонів платити, будемо тоді вам термін перевірки продовжувати.

І продовжила. А дивитися вже нема чого. Тиждень штрафи рахувала. Склала акт про порушення — і до начальника: мовляв, дивіться, яка я хороша, скільки податків державі нарахувала!

Подивився начальник на ті сто п'ятдесят мільйонів штрафів на неприбуткову організацію, та й питає:

— А скільки та спілка має активів?

— Два мільйони, — відповідає «сумлінна» податківка.

— А як же вони сто п'ятдесят заплатять, ти подумала?

— А це не моя справа!

— А за що ж ти такий штраф нарахувала?

— А вони розрахунку касових оборотів не зробили.

— Так вони ж і не повинні були!

— Вони мені так і казали, але я гадаю, що вони торгова організація, бо кредитами торгують.

Урвався начальнику терпець. Кулаком по столу грюкнув і замість того, щоб премію видати, відправив перевіряючу Закон України «Про фінансові послуги» вивчати. Ще й пообіцяв, що якщо вона комусь ще подібну дурню випише, взагалі її з роботи вижене.

Ось так все і скінчилося. А що зі спілкою? А нічого. Отримала вона довідку про перевірку і працює собі далі. А скільки часу і нервів на ту перевірку витратила, то ніхто не рахував і, зрозуміло, компенсувати не збирається. На жаль...

